

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

Disputatio XLVII. An sit præsentia Christi in hoc sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

det existens intra hominem, cum hæc præcipue de causa ibi permaneat, vt quodammodo cum homine corporaliter & familiariter coniungatur, vt Cyrillus. Hilar. & alij Patres loquuntur. Confirmatur, quia alias aperitur via, vt aliquis dicat, Christum reuera non ingredi corpora nostra, sed recedere, cum primum species ad os perueniunt, quod si hoc est hæreticum, quia Christus dixit: carnem suam manducari: ita illud est omnino falsum, quia sicut cibus, qui manducatur intrat corpus manducantis, ita in eo manet, donec conuertatur: Vnde Christus etiam dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, manet in me, & ego in illo. Denique ante alterationem specierum, non succedit ibi alia substantia: ergo nec recedit substantia Christi: Antecedens patet, quia nec panis redit ex omnium sententia, vt infra videbitur, nec ad aliam substantiam sunt dispositiones sufficientes: Consequenter vero probatur, quia species non manent vacuæ: prædicta ergo regula certa & inuolabilis retinenda est, alioquin non possunt similes errores facile vitari.

DISPUTATIO XLVII.

De eadem præsentia Christi in hoc sacramento, Quid sit.

Hæc pauca dicunt Theologi, eam enim ex professo non disputant, sed attingunt tantum, dum de transubstantiatione differunt: ex illo tamen, non parum lucis posse huic materię afferri, si exacte, quid hæc præsentia sit, intelligitur, & quomodo ad præsentiam Corporis Christi in propria specie comparetur: illud ergo prius in hac disputatione diligenter explicare curabo, & inquirere, tam re, quam modum loquendi, qui ex illa consequitur, declarando, de altera vero comparatione sequentem disputationem inuestiuam.

SECTIO I.

An hæc præsentia sit aliquid reale & intrinsecum Corpori Christi, & ab eo aliquo modo distinctum.

Præsentia Christi in Eucharistia est vera res, seu modus realis. Scotus. Conc. Trid.

Misus opinionibus, quoniam eas in sequentibus attingemus breuius & commodius, dicendum est primo, præsentiam hanc esse rem aliquam veram, seu modum realem in rerum natura existentem. Hanc conclusionem existimo esse certissimam, & communem Theologorum, dist. 10. & 11. vbi Scot. distinctius eam attingit, d. 10. q. 1. d. 11. q. 3. artic. 2. & vt probetur, suppono verba Concilij Tridentini, sessio. 13. cano. 1. definitis, Christum esse sub speciebus, vere, realiter, ac substantialiter. Quibus verbis intendit docere totam rem, totamque substantiam vere ac proprie existere (vt sic dicam) intra species, & esse intime propinquam, seu indistantem ab illis. Et hoc esse debet fundamentum totius huius disputationis, & hoc ipsum confirmant omnia, quæ in præcedenti disputatione tractata sunt. Ex hoc ergo concludo primo, Christum esse sic realiter præsentem speciebus, est effectus realis in rerum natura: ergo præsentia ipsa est aliquid reale. Patet consequentia, quia per præsentiam fit formaliter præfens realiter: antecedens patet, tum ex sententijs Patrum afferentium, esse inigne opus diuinæ omnipotentię Christum fieri hic præsentem, tum etiam, quia si non est realis effectus, nihil erit, nisi fortasse aliqua significatio, vel metaphora. Et confirmatur primo, quia ratione huius præsentię vere ac realiter Christus à nobis sumitur, & intra nos existit, sed hæc & similia aliquid reale sunt, alioquin incidemus in hæresim Caluini dicentis, sola fide apprehendi. Confirmatur secundo, quia hæc præsentia est fundamentum veræ relationis realis, propinquitatis & distantię: Christus enim existens in altari, realiter est nobis propinquior, quam

ante consecrationem: ergo necesse est, hanc præsentiam aliquid rei esse.

Dico secundo. Hæc præsentia realis, præter ipsam substantiam Corporis Christi, dicit aliquid intrinsecum illam efficiens, explicatur & probatur, quia corpus Christi esse præfens in hoc sacramento, in primis requirit, vt substantia corpus Christi ibi adhit, & contineatur, quod per se notum est in fide: hoc enim sensu probauimus hæc præsentiam Christi. Deinde, illum adesse ibi, aliquid est, quod ante consecrationem non erat, & non est denominatio extrinseca in ipso corpore Christi: quia, scum ante consecrationem non esset Christus, nisi tantum in celo, intelligi non potest, vt denuo fiat realiter præfens terræ, & propinquus rebus, à quibus antea distabat, illis non mutatis, per solam extrinsecam denominationem, absque aliquo nouo modo reali in ipso corpore Christi. Confirmatur, quia nulla est forma realis extrinseca, à qua possit hæc denominatio provenire. Dices, possibile sum à speciebus, absque alio modo inherente corpori Christi, sicut Verbum diuinum denominatur, Homo, ab humanitate illi vnita, sine nouo modo in ipso Verbo existente. Respondeo, posse quidem Christi corpus denominari ab speciebus contentum, vel aliquo modo vnictum illis, & quodammodo etiam panem sacramentalem, tamen hæc denominationes supponunt Christum realiter præsentem sub speciebus, quæ præsentia, non potest esse tantum denominatio extrinseca ab illis, sed requirit nouum modum existendi in ipso corpore: nam ante consecrationem, Christus non erat præfens loco, vel spacio, in quo sunt species, vel speciebus ipsis: & ideo non possunt species tribuere formaliter corpori Christi, vt sic præfens, nisi ipsum corpus in se alter se habeat, alioquin manens in solo celo posset denominari extrinsece præfens à speciebus: vt in exemplo adducto, si Verbum diuinum ante incarnationem non esset vbi-que, impossibile fuisset realiter coniungi humanitati in vtero B. Virginis, nisi prius intelligeremus, acquirere ibi modum præsentię, quæ fieret ab humanitate indistans, licet modus vnionis nihil illi postea superadderet: nunc autem non indignit noua præsentia, quia per suam immensitatem est vbi-que præfens. Aliter etiam explicatur, nam si vera esset hæc hereticorum dicentium, Christi humanitatem esse vbi-que, tunc verissimum esset, non oportere, vt per consecrationem adderetur corpori Christi aliqua præsentia, vel modus intrinsecus, sed sola denominatio, vel vtriusque specierum ipsa tamen vbi-que esset realis intrinsecus modus in ipsa Christi humanitate, nam ratione illius esset veluti diffusa realiter per omnes res, & intime in illis: supposita ergo fidei veritate, quod ante consecrationem humanitas non est vbi-que, nec realiter intra species, quam per consecrationem se est, vt hæc præsentia, quam per consecrationem acquirit, sit aliquid intrinsece efficiens, aut denominans ipsum Corpus Christi.

Dico tertio, Hæc præsentia est aliquid ex natura rei distinctum a substantia corporis Christi, & ab omnibus accidentibus, quæ in celo habet. Probatur, quia neque ex vi substantię, neque ex vi omnium istorum accidentium sic realiter præfens, aut indistans à speciebus, illis immutatis manentibus, secundum præsentiam realem seu localem: quod tamen habet ex vi huius præsentię. Secundo hæc præsentia acquiritur corpori Christi, per notam actionem realem: ergo necesse est, vt aliquid addat ex natura rei distinctum. Simile argumentum est, quia hæc præsentia potest amitti, integra manente substantia corporis Christi & omnibus accidentibus, quæ habet in celo: & tunc aliquid reale amittitur in hæresim corporis Christi: ergo necesse est, esse aliquid ex natura rei distinctum ab illis, quæ manent in illo. Qui enim intelligi potest, vnum realiter separari ab alio, & per actionem reale posse illi addi, absque aliqua distinctione, quæ in

quæ in re ipsa sit. Vnde simili argumento concludimus, substantiam distingui ex natura rei à natura, & unionem humanitatis ab ipsa humanitate & motum localem à mobili, & figuram à quantitate, & sic de aliis modis. Vna sola superest difficultas: quia hinc sequitur, corpus Christi mutari, cum consecratur, quod D. Thom. & Theologi negare videtur. Sed de hac re propria quaestio est inf. instituenda: Nunc breuiter dico, non mutari mutatione, qua aliquid deperdat, sed qua aliquid tantum acquirat.

Dico quarto, hæc præsentia non est res omnino realiter distincta à corpore Christi, sed solum modus eius. Probatur primo, quia nõ est necessaria alia distinctio, imo neque intelligi potest, rem fieri præsentem præsentia entitatiua, per aliam rem à se distinctam, vt, inductione facta in rebus omnibus, facile videri potest. Et ratio non est alia, nisi quia hæc præsentia est tam intima, & propria cuiusque rei, vt maiorem distinctionem non patiat: sicut ergo figura propter eandem causam non potest intelligi realiter distincta à quantitate: ita neque hæc præsentia à re præsentis, quia non aliter fit præsens, quam exhibendo seipsam. Deinde ita declaro: quia, vt ex metaphysica constat, nullum prædicamentum asserit per se entitatem suam, distinctam ab omnibus reliquis, nisi substantia, quantitas aut qualitas: reliqua autem omnia sunt modi istorum: hæc autem præsentia non est substantia quatenus à substantia corporis distinguitur, vt per se manifestum est, an vero sit modus substantialis, infra dicam: hic enim non refert, quia, licet esse huiusmodi, non esset res omnino distincta à substantia, sed modus: quod attem non fit etiam quantitas, per se notum est, nam potius est intellectu difficillimum, quomodo quantitas secum admittat hanc præsentiam, vt ex sequentibus constabit. Denique hæc præsentiam non esse qualitatem aliquam constat, & ex effectu formali eius, quia solum facit, corpus esse hic, vel alibi, hic autem non est effectus qualitatis: tum præterea, quia omnis qualitas, quæcunq; illa esse fingatur, est indifferens ad hanc præsentiam, & potest illam mutare, & nunc esse hic & postea alibi, quod repugnat formali præsentia, vt sic. Tandem hæc præsentia acquiri potest, sine alteratione corporis per solum quasi localem mutationem, nõ est ergo qualitas, atq; adeo neq; entitas omnino realiter à corpore distincta, sed tantum modus eius.

SECTIO II.

Quid proprie in specie sua, & cuius prædicamenti sit hæc præsentia.

Prima opinio esse potest, hæc præsentiam reuocari ad prædicamentum substantia, non vt substantiam integram, neque vt partem, sed vt modum substantialem. Quam opinionem aliqui tribuunt D. Thomæ, eo quod quaestione seq. arti. 3. & 4. dixerit, corpus Christi esse hic per modum substantia, & eodem modo citari potest Conc. Trid. quia dixit, corpus Christi esse hic substantialem. Et deinde explicari potest, quia corpus Christi sit hic per transsubstantiationem: ergo acquirat aliquid substantialem: & non acquirat, nisi hunc modum, ergo. Denique corpus Christi succedit hic, loco substantia panis, & supplet vicem eius, substansdo accidentibus sine imperfectio: sed hoc totum est munus substantia: substare enim accidentibus, proprius modus substantia esse videtur: erit ergo modus substantialis.

Secunda sententia esse potest, hæc præsentiam esse relationem, ita significat Scotus, d. 10. q. 1. art. 1. & d. 11. q. 1. art. 1. 2. & 3. Vbi hæc præsentiam vocat respectum extrinsecus aduenientem, quem solum dicit fieri in corpore per actionem cõsecrandi. Sed, vt videbimus, Scotus solum differt in modo loquendi. Alia via tenet hæc sententia Durand. d. 11. q. 1. vbi dicit, hæc solum esse præsentiam ordinis, & ita illam

ponit solum in quadam relatione ordinis corporis Christi ad species, ratione cuius ita se illis exhibet, vt sine sui mutatione, possit in illis & per illas, aut vbi-cunq; illæ fuerint, operari: sicut alias dixit, angelum esse in loco, vel vbiq; per præsentia ordinis, aut Christi animam descendisse ad inferos solum per eandem præsentiam. Præterea Caietan. q. 79. art. 6. sentit esse sacramentale corporis Christi, relatiuum esse: tribui etiam solet hæc opinio Capreol. d. 10. q. 1. art. 3. ad 3. Durand. contr. 2. conclus. sed immeritò, vt videbimus.

Tertia sententia esse potest, hæc præsentiam esse actionem corporis Christi circa species, quas effectiue sustinet, vt per se sint: sicut spiritualis substantia dicitur esse præsens corpori per actionem, vel operationem, quam circa illud exhibet, & eius præsentia nihil aliud esse videtur, quam eius actio vel operatio: sic ergo existimari potest in præsentis, quia Christus est præsens speciebus modo indiuisibili, & quasi spiritali & angelico, cum non sit modo quantitatio, sed totus in toto, & totus in qualibet parte.

Dicendum est primo, hæc præsentiam non adde-re corpori Christi modum aliquem substantialem, qui ad prædicamentum substantia reuocari possit. Hæc conclusio est communis Scholasticorum, vt existimo: omnes enim fatentur, quicquid est in hoc sacramento, præter substantiam Christi, quod pertinet ad modum existendi hic, esse accidens in corpore Christi. Dicunt verò quidam, esse accidens prædicabile seu in modo prædicationis, non verò prædicamentale, seu in essentia sua. Hoc autem est contra sensum Theologorum, vt constabit facile legenti eorū scripta, & ex his, quæ tam hic, quam infra disputantes de transsubstantiatione, asseremus. Et ratione patet, quæ primo sumi potest ex ratione modi substantialis: est enim de ratione huiusmodi, vt ad compositionem, seu ad complementum substantia intrinsece pertineat: quia si substantia est in suo genere omnino integre completa, & constituta, omnis modus illi adueniens est prorsus extra rationem substantia, quod potest inductione facta facile suaderi. Vnio enim, verbi gratia, formæ cum materia, modus substantialis est: quia intrinsece concurret ad compositionem naturæ: substantia similiter est modus substantialis, quia intrinsece pertinet ad cõstitutionem personæ. Vnde in humanitate Christi, vt vno effectus substantialis modus, necessarium fuit, vt illa median te fieret alius modus compositionis personæ: & contrario verò extensio, verbi gratia, localis, & omnis alius modus similis, non est substantialis, quia iam nõ pertinet ad constitutionem substantia in suo genere est ergo illud de necessitate, & essentia talis modi. Et ratio est per se nota, quia, nisi modus sit huiusmodi, non est, cur magis pertineat ad substantiam, quam omnes modi aliorum prædicamentorum: loquere-nim de modo pertinente ad substantiam in factò esse vt ablineam ab ipso fieri, vel productione substantia, quam etiam multi vocant substantialem modum. Quod, si verum est, etiam id habet, quatenus aliquo modo constituit substantiam, seu ad illam terminatur. Sed hæc disputatio nunc nostra non refert, quia hic modus præsentia non est fieri substantia, sed afficit substantiam in factò esse. Quod autem modus sic afficiens substantiam non pertineat aliquo modo ad complementum, vt substantialis esse: probatur, quia corpus Christi tam plene constitutum, & integrum substantialiter est in celo, sine hac præsentia, sicut in sacramento.

Item, in nulla alia re sola præsentia pertinet ad cõplementum substantia eius (de rebus creatis loquor) vt patet in præsentia angeli, & in præsentia, quam corpus Christi habet in celo. Deniq; ipsum nomen præsentia hoc denotat, quod non constituit rem existētem, sed rem, quæ iam existit, facit præsentem localiter, vel quasi localiter, vt ita dicam. Secundo probatur

Hæc præsentia solum est modus substantia Christi.

Secundum opinionem Scoti.

Contra Trid.

Alii esse relationem.

Durand.

Alii esse actionem qua Christus sit species ut per se sint.

Prima est præsentia hæc non est modus substantialem.

tur conclusio, quia tria possunt intelligi in corpore sub speciebus. Primum est, quod est intime in illis, & realiter indistans ab illis. Et de hoc manifestum est, non posse esse substantialem modum, id est, pertinentem ad predicamentum substantiae, sicut patet à simili, in Angelo, & in quantitate: cuius praesentia non pertinet ad quantitatem, sed ad Vbi. Item, quia haec praesentia, quo ad hoc per mutationem quasi localem mutatur, sine substantiali mutatione, ut statim explicabitur, etiam in Corpore Christi, quando in hoc sacramento eleuatur, aut circumfertur. Secundum, quod in hoc sacramento intelligitur, est quidam indiuisibilis modus existendi corporis Christi, quia est totum in totis, & totum in qualibet parte specierum. Et hoc non magis potest esse modus substantialis, quam praecedens: quia haec in re non sunt duo, sed tantum conceptu, per modum genericum, & specificam rationis: illa enim ratio praesentiae, communis est ad indiuisibilem & diuisibilem praesentiam: & in corpore Christi, prout hic existit, illa praesentia constituta est in specie praesentiae indiuisibilis, quam specificationem infra sum latius explicaturus. Si ergo praesentia illius corporis non est substantialis modus neque talis praesentia substantialis modus erit: sicut in Angelo praesentia indiuisibilis, quam nullo modo constituit substantiam Angeli, tum etiam, quia hic modus facile transmutatur, cum tamen Angelus substantialiter immutabilis sit. Vnde, ad hoc magis explicandum, aduertendum est, duo posse in Angelo consistere. Vnum est, esse substantialiter indiuisibilem. Et hic modus est substantialis, & essentialis in Angelo. Alterum est, esse in loco, seu praesentem modo indiuisibili. Et hoc est accidentale, & amitti potest, vel mutari per modum localem: sicut è contrario in substantia corporea esse substantialiter extensam in se, est modus substantialis & immutabilis: esse autem extensam in loco, seu in praesentia ad locum, est accidentale: corpus autem Christi in hoc sacramento, non participat indiuisibilitatem substantialem Angeli, nec caret substantiali extensione: hoc enim contradictionem implicat, quia substantialis extensio, est de intrinseco conceptu substantiae materialis, ut infra dicam: participat ergo solum modum indiuisibilis praesentiae, qui accidentalis est in proprio subiecto, scilicet, in substantia spirituali: ergo multo magis in inferiori, à quo participatur: proprietates enim connaturales superiori naturae, non participantur ab inferiori, nisi medio accidente praesertim si talis proprietates accidentalis sit. Confirmatur, quia etiam quantitas Christi participat hunc modum praesentiae & tamen non participat modum substantialem. Denique hic modus opponitur directe modo existendi in loco diuisibiliter, seu accidentaliter: ergo est accidentalis, sicut ille, sunt enim eiusdem ordinis. Tertio considerari potest in corpore Christi modus vniouis ad species sacramentales. Et hic videri posset substantialis, sicut in anima rationali informantem corpus, quamuis praesentia ipsa quasi localis, non sit modus substantialis, tamen modus vniouis ad corpus est substantialis. Sed neque hoc dici potest in praesentia, quia in corpore Christi reuera nullus est talis modus vniouis, qui sit aliquid in ipso, praeter praesentiam & actionem, per quam talis praesentia fit, quae non potest magis esse substantialis, quam ipsa praesentia: tum praeterea, quia, etiam si admitteremus talem modum vniouis, ille non potest esse substantialis, utrumque vero ostendam in sectione sequenti. Nec D. Tho. in 1. sent. citatus huic contradicit assertioni: aliud est enim, Christum esse hic per modum substantiae, aliud est, esse per substantialem modum: hoc enim posterius est falsum, ut ostensum est: prius tamen est verum: tantum enim significat, modum illum, quamuis accidentalis sit, esse tamen proportionatum substantiae, secundum rationem suam, seu

afficere illam modo accommodato substantiae, ut sic, non prout natura quantitatis requirit, sicut Angelus est praesens per modum substantiae, non autem per substantialem modum. Et idem dici potest de illo termino, substantialiter, quo vsus est Con. Trid. quamuis propria mens Concilij solum fuerit dicere: totam substantiam Christi vere esse hic praesentem. Caetera, quae in illa prima opinione dicebantur, nullius sunt momenti, ut ex dicendis patebit.

Dico secundo: Haec praesentia non est propriae ratio predicamentalis, seu secundum esse, ita docuit Capreol. in 4. d. 10. q. 1. ad argumenta Aureoli, contra 1. concl. & Caiet. fortasse non contradicit sed intendit, quod in vltima conclusione dicam: Scotus etiam in re non dissentit, sed solum in modo loquendi: ille enim omnes modos absolutos, qui per aliquam habitudinem à nobis explicantur, extrinsecos respectus vocat, ut modum vniouis humanitatis cum Verbo, & Vbi quantitatis: quibus exemplis hic vtitur. Probatur autem conclusio, quia haec in primis non potest esse relatio rationis, quia ostensum est, hanc praesentiam esse aliquid reale: Deinde nec potest esse relatio realis: primo, quia est fundamentum relationum realium propinquitatis & distantiae, quae sine mutatione terminorum resultant in corpore Christi, facta in eo haec praesentia: illa autem nullum habet fundamentum, ex quo resultet, sed potius per se fieri potest propria actione seu mutatione, ut etiam Scotus concedit, & ex sequentibus constabit. Rursus non habet terminum realem, à quo essentialiter pendat: nam maxime à speciebus: at vero licet de facto destructis his speciebus, Corpus Christi amittat hanc praesentiam, tamen non est id essentialiter: posset enim Deus, destructis speciebus, immutatum conseruare Corpus Christi, vel sub aliis speciebus, vel sub nullis: nulla enim repugnantia vel contradictio in hoc intelligitur, sicut videre licet in duobus corporibus, si diuina potentia intime sibi inuicem praesentia per penetrationem constituantur. Item, in praesentia quam Angelus habet in caelo, & in omni alia simili: licet enim, quo ad relationem mutam, quam ego, ad tollendam æquiuocationem, voco relationem intimam propinquitatis) manere non possit vnum sine alio, tamen, quo ad intrinsecum modum praesentiae, quem res habet, quam diu non mutatur, seu quem intrinsece requirit, quando mutatur localiter, nunquam vna res pendet ab alia, cui est propinqua: ergo haec praesentia nullam habet proprietatem vere relationis realis. Et confirmari potest exemplo praesentiae & quantitatis, & praesentiae Angelicae, quae sine dubio relationes vere dici neutiquam possunt. Neque contra hanc conclusionem aliquid in secunda sententia affererebatur, quod responsum postulet. Quod autem Durandus dicebat de praesentia ordinis, non solum falsum, sed erroneum est, sicut exempla, quae adducit de descensu ad inferos, per solam praesentiam ordinis, & de vbi quantitate Angelorum, error è sunt, ut ex propriis locis constat. In praesenti vero destruit Durand. veritatem realis praesentiae & realis sumptionis Corporis Christi in hoc sacramento: quia illa praesentia ordinis, tantum requirit praesentiam secundum virtutem, & efficaciam, non secundum rei entitatem & substantiam. Vnde, si Corpus Christi, existens tantum in caelo per essentiam & substantiam suam, haberet sufficienter virtutem applicatam ad operandum in terra, vel in quolibet corpore distate, sine sui mutatione, diceretur illo modo, esse praesens omnibus rebus praesentia ordinis: ergo, si tantum hoc modo existit in hoc sacramento, non est verum, esse in eo substantialiter, & reuera indistans à speciebus, per entitatem suam, sed satis erit, quod habeat applicatam virtutem: quo modo probabile valde est, esse etiam in baptismo, & in aliis sacramentis, quia, ut supra dixi, probabile est, in omnibus, & cum omnibus immediate operari, illa ergo sententia Durandi in hoc sentit

sentu heretica esse: si autem quolibet alio modo eam interpretetur procedent rationes facta.

Dico tertio: Hæc presentia non est actio aliqua corporis Christi circa species. Probatur, nam interrogo, quænam actio sit: dicunt aliqui, esse actionem, qua Christus eleuat species veluti in actu primo, vt tunc proximum instrumentum gratiæ. Sed hæc tantum sunt voces, quia illa nulla actio est circa species: quia si est actio, aliquid operatur: Christus autem nihil operatur in speciebus, quo in actu primo eleuentur, quia vt supra de sacramentis in genere dixi, hæc instrumenta nullam virtutem inhererentem recipiunt, quæ sit per modum actus primi: dicuntur ergo species esse eleuatae solum, quia præsentem continent Christum, ratione cuius habent paratum concurrendi proportionatum ad efficiendam gratiam. Alij dicunt, hanc actionem esse, qua corpus Christi effectiue sustentat accidentia vt per se sunt, & hæc actio est possibilis & probabilis, vt dicam dubio sequenti: tamen est incerta, cum tamen presentia certissima sit: quod est aliquod indicium, actionem non esse presentiam ipsam. Deinde certum mihi est, talem actionem non esse necessariam ad presentiam, quia licet Deus conseruet species separatas, medio corpore Christi, tamen posset seipso, immediate conseruare, corpore Christi immutato manente: hoc enim nõ repugnat, cum intellectus optime concipiat duas res sibi inuicem presentes, seu intimes propinquas, sine mutua actione: ergo signum est, presentiam non esse actionem. Præterea illa actio, si est, non est subiectiue in corpore Christi, sed in speciebus: est enim per modum actionis transeuntis, quæ identificatur cum termino: ostendimus autem supra, præsentiam hanc esse in ipso corpore Christi: non igitur est actio ab illo fluens. Denique hæc presentia fit virtute, & efficacia verborum: actio autem corporis Christi circa species non fit per actionem verborum: tum, quia ad actionem non est alia actio, tum etiam, quia prius intelligitur verba habere suum effectum, & terminum suæ actionis, & postea subsequi, si quæ est actio inter corpus & species: actio ergo non est presentia.

Obiicit, quia corpus Christi est hic præsens, ratione conuersionis panis in ipsum, vt D. Thom. art. sequenti, & sepe alias loquitur: ergo conuersio est ratio huius presentia: ac vero conuersio est actio, ergo. Confirmatur, quia substantia non est præsens alicubi, nisi aut per quantitatem, aut per actionem, sed corpus Christi, non est hic præsens, ratione quantitatis, quia non est quantitatiue, ergo: Respondetur ad argumentum, cum Scotus d. 10. q. 2. conuersionem esse veluti viam ad hanc presentiam, siue per se primo, siue secundario ad illam terminetur, de quo postea: nõ est tamen ipsa formalis presentia in facto esse: & argumentum clarum est, quia conuersio in instanti transit, presentia aut permanet. Et hoc argumentum obiter et declarat, hanc presentiam non esse passionem aliquam, in corpore Christi receptam, sed terminum illius actionis, quæ fit circa corpus Christi in hoc sacramento, siue illi actioni proprie respondeat passio, siue non: & siue sit terminus primarius siue consequens: presentia enim vt ex ipis terminis clarum est, non dicit aliquid consistens in fieri, sed id, quod permanet & factum est. Ad confirmationem absolue respondeo, negando assumptionem: tamen ob maiorem claritatem, quando aliqua substantia dicitur esse alicubi, duplex respectus potest importari. Primus, qui solet dici transcendentalis, qui consistit in dicto modo presentia, & hoc sensu negauimus illud antecedens: quia substantia non per actionem, sed per se ipsam & modum sibi intrinsicum est, vbiunque est: sic vt quantitas per se ipsam & modum suum, est, vbi est præsens, quamuis extrinseco corpore non circumscriptur, vt in vltima sphaera videre licet. Actio tamen modo dicitur res esse alicubi, id est, in aliquo corpore extrinseco, quod contingit, vel à quo

circumdat. Et in hoc modo dicitur vna res esse in alia, media quantitate: & quando deest quantitas, dicitur metaphoricè esse in alia, vel contingere aliam; media actione, & hoc sensu dici potest corpus Christi esse aliquo modo in speciebus per actionem, qua illas sustentat: de qua inferius dicemus: nunc enim solum agimus de propria & intrinseca presentia.

Dico quarto: Hæc presentia est modus realis corporis Christi, qui ad prædicamentum vbi reducitur, quia maximam proportionem habet cum illo modo quo res est alicubi: ita D. Thom. in 4. d. 10. q. 1. art. 3. q. 1. ad 1. Capreol. lib. 10. q. 1. artic. 3. ad argumenta contra primam conclusionem. Ferrar. 4. contra Gent. c. 63. & idem supponunt omnes authores, qui ratione huius modi, simpliciter dicunt, Christum esse in pluribus locis. Hugo Vict. lib. 2. de sacramen. p. 8. c. 11. Bonau. d. 11. ar. 1. q. 1. 2. & 3. Durand. q. 1. Scot. d. 1. q. 1. & 2. Palud. q. 1. Maior q. 4. Gabr. q. 3. & lect. 43. & 46. in Cano. Alanus lib. 1. de Eucha. c. 38. nec solum Scholastici, sed etiam sancti Patres ita loquuntur, vt videlicet in Chrysof. Homil. 24. in 1. ad Corinth. Hom. 16. ad Hebræos, & alijs, quos disput. præcedenti sect. 4. citauimus. Quin etiam fauet Concilium Trid. sess. 13. ca. 1. dicens: Neque hæc inter se repugnant, vt Christus in cælo alsideat, iuxta modum existendi naturalem, & vt multis alijs in locis sacramentaliter præsens, sua substantia nobis adsit. Ratione probatur, primo ex dictis, quia cum hic modus realis sit, oportet ad prædicamentum aliquod reuocari, sed ad nullum aliud pertinere potest, vt de sex primis aperte ostendimus, & de tribus alijs, Situ, Quando & Habitu est per se clarum: quia Situs supponit vbi quantitatum, & est modus eius. Quando vero, quia vel est tempus extrinsecum, vel est intrinseca duratio, quæ supponit rem, quæ durat, & ita etiam hic duratio presentia supponit presentiam. Habitus vero est res extrinseca, quamquam respectu specierum fit cum eo aliqua proportio, vt statim dicam. Tantum ergo superest prædicamentum vbi. Quod vero cum eo habeat conuenientiam, ita declaro: quia in corpore existente in loco, præter superficiem ambientem, est modus presentia corporis, vt replentis hoc spatium, qui modus manet mutatis seu fluentibus superficiebus ambientibus, si corpus non mutetur, & corrumpitur, immutato corpore, et si superficies ambiens eadem sit, & in vltima sphaera, quæ non circumscriptur corpore, optime intelligitur hic presentia modus: ita ergo in Christi corpore intelligimus, in time adesse præsens speciebus, & spatio earum, quod ipse replent: hic ergo modus similitudinem habet cum modo locali: quamquam differat à modo proprio quantitatis, quod illa est tota in toto, & pars in parte spatij: Christus autem est totus in toto, & in singulis partibus, vt infra dicemus. Explicari præterea potest, quia in substantia panis duo considerari possunt, alterum est substantia ipsa alterum est modus presentia localis, quem sub speciebus habet: nam, licet per quantitatem dicatur esse in loco, ita, vt repleat & corporaliter occupet illum, tamen propriam presentiam per se ipsam habet, eamque retinere potest per diuinam potentiam destructa quantitate, ipsa substantia in cæteris omnibus immutata manente, & cum eadem propinquitate, vel distantia ad centrum, vel polos: sic ergo in substantia corporis Christi, quæ substantia panis succedit, præter rationem substantia, similis modus considerandus est: & eodem modo explicari potest hæc presentia, per similitudinem, seu proportionem cum presentia Angeli, ad corpus vel spatium in quo existit. Et confirmatur, quia hic modus est fundamentum rationis distantia, & propinquitatis: hoc autem in corporibus fundamentum pertinet ad prædicamentum vbi. Deinde hic modus amitti, & acquiri potest per mutationem, salua rei substantia, & omni qualitate & quantitate, quod etiam accidit corporibus in mutatione loci, ergo.

Presentia hæc reducitur ad prædicamentum vbi. D. Thom. Capreol. Ferrar.

Hugo Vict. Bonau. Durand. Scotus. Paludan. Maior. Gabr. Anus. S. Chry. Con. Trid.

Sed occurrebant hoc loco variae difficultates. Prima, an ratione huius praesentiae, possit Christus dici esse in loco. Secunda, an circumscriptivae, vel definitivae. Tertia, quomodo haec praesentia possit simul esse in corpore Christi, cum praesentia, quam habet in caelo. Sed priores duas difficultates tractat Divus Thomas quaest. sequenti. Tertia vero coniuncta est cum illis: & ideo commodius agemus de omnibus post sectio. 1. disputationis sequentis, intellecta prius specifica ratione huius praesentiae, quam ibi explicabo. lege interim Capreolum d. 10. qu. 1. artic. 2. & 3. in argum. Durand. & Aureol. contra primam conclusionem.

Capreol.

Esse sacramentale Christi si praeter praesentiam communit habitudinem ad species.

Dico tandem ultimo in hac quaestione, esse sacramentale corporis Christi in hoc sacramento, praeter hanc praesentiam, connotare habitudinem aliquam ad species, sub quibus continetur. Hanc conclusionem sumo ex D. Thoma q. sequenti artic. 7. Et potest explicari: quia, quando sub speciebus mutat locum vel circumferretur, reuera, mutat illum in se ipsum modum praesentiae, quem hactenus explicuimus: quia alibi est, quam antea, & substantialiter replet diversum spatium, & mutat relationes propinquitatis & distantiae sine mutatione terminorum, & tamen non censetur mutare simpliciter esse sacramentale, quia retinet habitudinem ad eandem species: sicut enim manet idem sacramentum & ex vi eiusdem consecrationis: ita & idem esse sacramentale: ergo signum est, hoc esse sacramentale, non consistere in solo illo modo intrinseco, sed quasi formaliter connotare talem habitudinem ad has species. Quae etiam habitudo variari potest, immutato manente modo intrinseco praesentiae: posset enim Deus mutare has species, & alias loco illarum substituire, corpore Christi eodem modo manente: & tunc mutaretur habitudo ad species vel denominatio ab illis proveniens, & non per absolutam mutationem Christi, sed per mutationem alterius, si specierum, atque adeo sine variatione modi intrinseco praesentiae. Quae autem sit haec habitudo ad species, potest diversis modis explicari. Primo ex Aug. 5. de Trin. c. 10. ut sit habitudo signari ad signum: quia ratio sacramenti in significatione consistit, & Christus semper per eandem species significatur, quando sub illis, & cum illis dicit habitudinem ad eundem effectum sacramentalem, sed haec significatio solum addit relationem fundatam in praedicto reali modo praesentiae corporis, & continentia specierum. Secundo Capreol. & Ferrar. supra explicant per comparationem, ad praedicamentum Habitus, ad quod dicunt reuocari hoc esse sacramentale, quantum ad hanc habitudinem, quia sicut Habitus est quid extrinsecum, & quodammodo continet hominem vestitum, ita species respectu corporis Christi, quasi extrinsece continent & denominant illud. Tertio explicari potest per relationem intimam propinquitatis: nam licet praesentia non sit relatio, tamen ex illa consequitur, si adit terminus cum proportionata praesentia, hoc igitur esse sacramentale corporis Christi, praeter intrinsecam praesentiam, requirit relationem ad species sibi etiam praesentes. Quarto etiam explicari potest haec habitudo consistere in vera & reali vniione inter corpus Christi, & species: de quo modo, quia hanc habet controuersiam, sectio. seq. inuestuemus. Ex his obiter colligitur, hoc esse sacramentale, prout includit haec omnia, non fieri per se primo per aliquam actionem, sed fieri fundamentum praesentiae, inde vero resultare alias relationes, vel denominationes.

Capreol. Ferrar.

Differentia qua est inter praesentiam & propinquitatem ad species explicatur.

Solum posset aliquis quaerere, quare modus praesentiae, qui consideratur in ordine ad locum, vel spatium specierum dicitur esse absolutus, & intrinsecus corpori Christi, modus autem praesentiae, & propinquitatis intimae ad species dicitur tantum esse relatio vel denominatio extrinseca. Respondetur, interrogationem hanc communem esse, tam corporibus,

quam Angelis, & rebus omnibus, quae sibi inuicem sunt praesentes. Ratio ergo breuiter est, quia praesentia rerum inter se supponit modum existendi rei secundum se, & in illo fundatur, & ex illo resultat, & ideo, nisi res, quae sibi sunt praesentes, aliud genus vniionis inter se habeant, ex vi solius praesentiae, solum dicunt talem modum relationis. Et signum a posteriori est, quia mutari potest per solam mutationem alterius extremi, & similiter acquiri: at vero alius modus praesentiae qui consideratur in ordinato spacio, non habet alium, in quo fundetur, vel ex quo resultet, nec terminum realem, a quo pendeat, & ideo est modus absolutus, & intrinsecus illius rei, quam afficit, & ex genere suo per solam propriam mutationem sui subiecti acquiri & amitti potest.

SECTIO III.

Verum haec praesentia includat realem ac veram vniionem Corporis Christi ad species sacramentalis.

Praesentia vnius rei ad aliam ex vi, ac praecisa ratione sua, solum requirit indistantiam, ac perfectam propinquitatem talium rerum inter se, & hanc praesentiam hactenus explicuimus, quid sit, quoniam certum est, hanc saltem conuenire Corpori Christi, respectu specierum sacramentalium. Nunc ergo inquirendum superest an praeter hanc praesentiam intercedat vniio quoniam n. omnis vniio praesentiam requirit vniobilitatem inter se, non tamen e conuerso, omnia, quae sunt sibi praesentia, sunt inter se vniata.

In qua re prima sententia referri potest, affirmans in hoc sacramento esse veram vniionem inter Christum & species, ineffabilem tamen, & incomprehensibilem. Ita videtur sentire D. Th. in 4. d. 11. q. 1. artic. 1. ad 1. vbi exponit Damasc. lib. 4. de fide c. 1. 4. quae situm. 1. ad 1. vbi exponit Damasc. lib. 4. de fide c. 1. 4. dicentem: Deum coniunxisse diuinitatem suam pane & vino, & fecisse ea Corpus & Sanguinem suum. intelligendum esse, quantum ad species, quibus Christi Corpus diuinitati vniuitum modo ineffabili coniungitur. Vnde Caiet. hic dicit hunc modum vniionis esse ineffabilem, & a Concil. Lateran. vocari: Continens & coeuenti, & q. 7. a. 6. dicit, inter corpus & species intercedere nexum a solo Deo factum, quod non potest intelligi, nisi de vniione formalis, quia vniio effectiua, de qua postea dicam, non potest a solo Deo immediate fieri, implicat enim repugnantiam: Vt etiam Caiet. ibi quibusdam rationibus parum efficacibus, quas propterea omitto. In eadem sententia videtur esse Aureol. apud Capreol. d. 10. q. 1. in argumentis c. 1. 1. concl. & idem Capreol. ibi. q. 2. ad 1. Scoti contra 2. concl. Palud. q. 3. & uterque dicit corpus Christi, licet non sit vniuitum speciebus, sicut potentia acti, vniuitum tamen tanquam id, quod subiecto accidentium succedit, & inseparabiliter illis coniungitur vera vniione, quae in perfectionem excludit, sic etiam Sotus ibi q. 1. a. 6. dicit, corpus Christi aliquo nexu sub speciebus contineri, idem sentit d. 9. q. 2. a. 1. ad 2. & 4. Scot. & latissime a. 4. post recitatam 3. & 4. opinio. vbi praeter praesentiam localem, requirit vniionem vt corpus Christi contineatur sub speciebus, eo modo, quo continebatur substantia, sed clusa inhaerentia idem sentit Ledel. 1. par. 4. q. 6. a. 4. dub. 5. qui praeter praesentiam, requirit alium modum. Richard. a. 13. pag. 266. §. intelligitur autem, dicit, Ex corpore & speciebus constitutum vnum sacramentum, non solum vt ex signo designato, sed modo nobis ineffabili, & incomprehensibili, & infra dicit: Intimius coniungitur Corpus Christi speciebus quam prius vniueretur substantia panis, non solum ex Dei voluntate, sed ex ipso modo, quo ibi existit: idem a. 14. pag. 301. In eadem sententia est Alanus libr. 1. c. 34. 35. 36. & 37. vbi licet affirmare non audeat se tamen valde propensum ostendit, vt hypothesis vniionem inter species & Christi Corpus concedat. Bellarminus libro 3. de Eucharistia capite 18. de seq. Ioan. Hessel. libro de Corpore Christi fol. 187. dicit: Corpus

Corpus Christi a rctus coniungi accidentibus, quam Angelus corpori assumpto coniungatur, idem sentit Claudius repetitione quinta, capite tertio, quatenus dicit corpus Christi suppleve vicem Subiecti, & repetitione nona, capite 6. fol. 139. pag. 2. dicit, esse vnionem arctissimam non inhaerentia, nec hypostaticam sed sacramentalem. Fundamenta huius sententiae varia afferuntur, vt, verbi gratia; quia ex corpore Christi & speciebus fit vnum sacramentum: ergo oportet, vt intercedat vera vnio. Sed hoc & similia non habent difficultatem, quia, vt constat, ad compositionem sacramenti non requiritur vnio physica inter componentia, sed satis est propinquitas seu praesentia cum mutua relatione: quia sacramentum non est vnum per se, nec physicum, sed artificiale. Duo igitur sunt, quae nonnullam difficultatem habent, primum est, quia nisi intercedat vnio inter corpus & species, fieri non potest, vt corpus Christi inde excludat formaliter substantiam panis; per intrinsecam incompossibilitatem: Sola enim praesentia realis non est formaliter incompossibilis cum substantia, nec cum existentia eius, nec cum vnione, quam cum suis accidentibus habet: Est enim ibi substantia corporis Christi indiuisibiliter, & per modum substantiae: hoc autem modo non repugnat, quod sit intime praesens quantitati panis. Consequens autem est falsum, quia alias non posset esse vera conuersio substantiae panis in corpus Christi, quia duo termini, nisi formaliter inter se repugnent, non possunt, ex vi eiusdem actionis, seu conuersionis, vnus in alium conuerti. Secundum fundamentum sumitur ex quadam veluti communicatione idiomatum inter species, & corpus Christi, nam visus, tactus, fractus, aut motus speciebus, dicitur corpus Christi, videri, tangi, frangi, moueri: ergo nascitur hoc ex aliqua vnione, sicut ex simili communicatione inter humanitatem, & Verbum colligunt sancti Patres vnionem inter illa, vnde comparant se per hanc compositionem ex carne Christi & accidentibus panis, cum illa vnione ex carne & Verbo, vt refert late Claudius repetitione 8. capite 4. & hoc maxime conuincit communicatio in motu, nam, motus speciebus mouetur per accidens corpus Christi, quod non posset ex natura rei consequi nisi vera & realis coniunctio inter ea intercederet: simile argumentum sumi potest ex ea, quod corruptis speciebus, ita cum desinit esse ibi corpus Christi, quia amittit vnionem, sicut desineret substantia panis, cui corpus successit, vt significauit D. Thom. q. 77. art. 4. dicens: Corpus Christi desinere esse hic, corruptis speciebus, quia succedit substantia panis. Item, ex vi huius vnionis, accidentia separata habent vim efficiendi, quidquid possent facere coniuncta suae substantiae, vt ait Bonauentura. d. 11. artic. 1. q. 3. Denique, ratione huius vnionis, vere ac proprie designatur corpus Christi, dicendo. Hoc est corpus, quia illud pronomen proprie non designat, nisi quod realiter continetur & coniungitur cum his accidentibus sensibilibus.

Secunda sententia negat omnem vnionem realem inter Christum & species, praeter inseparabilem praesentiam ex pacto diuino, ita sentit Scotus dist. 10. q. 1. Gabriel ibi. art. 2. concl. 10. & lect. 47. in can. vbi dicit: At Okam, idem Maior. d. 10. q. 6. & Thom. de Argen. q. 2. art. vltimo, Petrus de Aliac. q. 5. artic. 2. quatenus dicunt, corpus Christi moueri motis speciebus, ex voluntate, & ex pacto Dei, & eadem est sententia Nominalium, vt videbimus infra, quaest. 76. qui consequenter aiunt, Christum contineri sub speciebus, tanquam sub signo infallibiliter representante Christum ibi praesentem: Hae autem significatio fundatur in impositione Christi, non autem in vnione physica & reali. Fundamentum huius sententiae fuisse videtur, quia hoc satis est ad omnia, quae de hoc mysterio fides docet, intelligenda, quia sicut vnitas & esse sacramenti non oportet, vt dicat necessario ali-

quid physicum, praeter res, quae ad significandum imponuntur, ita neque vnio sacramentalis requiritur propriam & physicam vnionem, sed solum eam propinquitatem, quae ad significationem & effectum sacramenti sufficiens fuerit: ergo alia vnio superflua est, & non satis intelligi potest.

Mihi videtur distinctione vtendum, alia est enim vnio intrinseca, quam vocamus formalem, & est illa, in qua duo extrema ita coniunguntur physice, vt proprie ac realiter componant vnum, quae compositio semper requiritur in vtroque, vel altero extremo intrinsecum, & realem modum vnionis, essentialiter dependentem ab altero extremo, cum quo est compositio: seu a toto composito, quatenus, ipso destructo, non potest ille modus conseruari, sicut & conuerso, posito illo modo vnionis, necesse est, vt compositum resulter, quae omnia ex metaphysica suppono, & ex his, quae traduntur in materia de Incarnatione. Praeter hanc vero vnionem, potest intelligi alia, qua voco effectiuam, & erit, quando duo ita sunt sibi intime praesentia, vt ex efficiencia, quam habet vnum circa alterum, non possint separari, ac si dicamus, ferum esse realiter coniunctum magneti, non solum propinquitate locali, sed vnione effectiua, quia magnetis effectiue illud trahit & continet ne se separetur.

Dico ergo primo, inter corpus Christi & species non intercedit formalis vnio seu compositio physica, ex qua resulter vnum physicum compositum, tanquam ex duabus partibus, seu extremis vere componentibus. Hae conclusio, quamuis ab authoribus distincte & expresse non ponatur, tamen sub eisdem terminis contrarium doceri non video, imo nec fere tractari, indicatur vero a Capreol. d. 10. q. 3. Ferrar. 4. cont. Gen. c. 63. quatenus dicunt, accidentia comparari ad corpus Christi per modum habitus, & rei extrinsecae adiacentis seu continentis, idem dicant aithores, qui hanc vnionem per solam efficienciam explicant, vt infra referam. Potest in eandem sententiam afferri Algerus lib. 1. de hoc sacramento dicens:

In sacramento, ne dicamus panis formam Christo impersonatam, quia mansura in Christi corpore non est. Vbi nomine formae, panis accidentia intelligit, & ideo dicit inferius, illam formam esse mysticam, respectu Christi, non imperfonatam, id est, non ipsius personae vnitam. Hoc etiam videtur asseruisse Gloss. ordin. 1. ad Cor. 11. his verbis: Quae remanent de priori substantia accidentia, scilicet color & sapor, &c. nec corpus Christi efficiunt, nec in eo fundatur. Et probatur primo, quia talis vnio nec accidentalis esse potest, nec substantialis: ergo nulla, sicut n. non est medium inter substantiam & accidens, ita neq; inter vnionem accidentalem & substantialem. Nisi fortasse quis dicat, esse quali mistam & substantialem ex parte vnus extremi, accidentalem vero ex parte alterius, quod facile refelli potest, quia, vt vnio sit substantialis, non satis est id, quod vnitur, esse substantiam, sed oportet, modum ipsum vnionis esse substantialem, & consequenter necesse est, terminum integrum actionis vnitiuae esse substantiam, quia de rōe modi vnionis substantialis est, vt ad constitutionem, seu complementum substantiae pertineat: at vero si ex parte vnus extremi vnio est accidentalis, non potest in alio extremo modus vnionis esse substantialis, nec potest tota coniunctio ad substantialem terminum referri. Et haec eadem ratio concludit, non posse totam hanc vnionem esse substantialem, tum quia, cum aliud extremum sit accidens, non ordinatur tota vnio ad componendam vniam substantiam, neque vnum ens per se, tum etiam, quia modus vnionis in altero extremum est accidentalis, tum denique, quia vnio illa non est in natura, neque in hypostasi, vel subsistentia, aut existentia substantiali, vt ex dicendis constabit: praeter hanc autem non datur aliud genus substantialis vnionis, vt constat ex doctrina de Incarnatione, & metaphysica,

quia

Inter Christum & species non est vnio formalis physica.

Algerus.

1. Cor. 11.

Non est vnio sacramentalis.

quia non est aliud genus realis compositionis in substantia.

Nec accidentalia physica

Supereft, vt alteram partem probemus, nempe hanc vnionem non posse esse accidentalem, quod sic ostendo, quia in omni vnione reali accidentis & subiecti, seu quali subiecti, necesse est, vt componentia sese aliquo modo aficiant, & vnium sit aliquo modo actus alterius, saltem ad imitationem formalis & materialis causae, tam intrinsecum enim est hoc omni vnioni, saltem ex parte alterius extremi, vt etiam inter Verbum diuinum & humanitatem non intelligamus veram & realem vnionem, nisi hoc modo illam explicando, sed inter corpus Christi & species non intercedit huiusmodi habitudo, seu coniunctio, vt constat: Primo ex parte specierum, quia illa nihil in se habent, in quo pendeant a corpore Christi tanquam ab intrinseco actu, seu termino, quia vel illud esset ipsa accidentis essentia, & hoc non, vt est per se notum, quia conceptus essentiae est primus in re maximeque immutabilis, vel esset existentia, & hoc etiam dici non potest, quia, vt alias late probaui, nulla res potest per alienam existentiam, quin potius nec per entitatem a se distinctam existeret. vt omittam certissimum esse, accidentia panis non existere formaliter per existentiam corporis Christi, alias quaedam hypostatica vnio ibi interueniet, quod non est probabile, nullus enim Catholicorum id ausus est asserere. Et eadem ratione probatur, accidentia haec non habere substantiam a corpore Christi, quia in corpore Christi non est alia substantia, nisi diuina, vt ergo illa accidentia subsisterent, formaliter per substantiam corporis Christi, oporteret illa hypostaticae vniri substantiae. Verbi diuini, quod asserere plus, quam temerarium esset, quia esset nouum & inauditum mysterium sine fundamento, aut autoritate assertum, praeterquam, quod agens de mysterio Incarnationis ostendi, accidens non esse capax vnionis hypostaticae, quia non est aptum, vt per se subsistat: in accidentibus ergo nullus realis effectus intelligi potest, qui ex tali vnione ad corpus Christi in eis resultet. Et eodem discursu excludi potest eadem vnio ex parte corporis Christi, quod rationes sequentes clarius demonstrabunt.

Secunda ratio fit, quia, vbi est vera vnio, est etiam in vtroque vel altero extremorum realis modus vnionis, vt dictum est, sed neque in speciebus neque in corpore Christi fingi potest hic modus vnionis. Quod in primis de speciebus probatur, quia facta consecratione, species per se existunt, vel per solam negationem actualis inhaerentiae, vt Scotus & alij volunt, vel per modum absolutum & positium per se existendi substantiae similem, & cum actuali inhaerentia impossibilem. Sed neuter modus existendi ex his, est modus vnionis accidentium ad corpus Christi, vt de negatione inhaerendi est per se notum, & de modo per se existendi est euidentis, quia est modus omnino absolutus, vt substantia & independens ab altero vt ab intrinseco termino. Cuius euidentis signum est, quia possunt conseruari species consecratae, per se existentes, absque corpore Christi. Denique ipsa vox per se existendi indicat rem, quae sic existit, non inmiti alteri, atque adeo illum, modum sic existendi per se, non requirere vnionem ad alterum: at vero in accidentibus separatis nullus alius positium modus haecenus excogitatus est, praeter illum, qui requiritur, vt per se existant, imo talis modus oppositus esset modo existendi per se, oporteret enim, vt per illum accidentia essent aliquo modo in corpore Christi, seu initerentur illi, ad similitudinem illius modi, quo humanitas existere dicitur in Verbo, & niti illi, vnde, sicut ille modus excludit ab humanitate modum per se existendi, ita hic ab accidentibus. Quod ita confirmo, quia modus vnionis vnus rei ad alteram, oportet, vt ad illam terminetur vel vt ad formam, vel vt ad materiam, vel vt ad terminum,

seu sustent aculum alterius, nam sine aliqua huiusmodi habitudine nec concipi potest modus vnionis, nec praeter illas aliae possunt excogitari, cum omnia rerum genera sub illis membris comprehendantur, sed in accidentibus non potest esse modus vnionis, qui ad corpus Christi, vt ad formam terminetur, vt est per se notum: neque vt ad materiam, seu subiectum, alias inhaerent illi, quod est absurdissimum, & contra principia fidei, quia alias neque ipsa essent per se, sed afficerent corpus Christi, ipsumque quantum, rotundum, &c. denominarent. Tandem, quod non terminetur haec vnio ad corpus Christi, vt ad sustentans, vel terminans accidentia, ita ostendi potest, quia si hic modus vnionis in aliquo accidenti intelligi potest maxime in quantitate panis, quia illa est, quae proprie separatur a substantia, & per se existit, sed in ea non potest intelligi haec habitudo: quod ita ostendo. Nam tria possunt intelligi in quantitate, primum essentia eius, & ratione eius non potest dicere hanc habitudinem ad corpus Christi, quia illa essentia est immutabilis. Item, quia essentialis habitudo quantitatis est habitudo cuiusdam formae, ostensum est autem, quantitatem non respicere corpus Christi, nec vniri illi, per modum formae. Secundum est, extensio ipsius quantitatis. Et de hac euidentius est, non posse terminari a corpore Christi, nam sit sit extensio secundum se, essentialiter postulat proprios, & intrinsecos terminos sui generis, si sit extensio in ordine ad locum, nullum alium intrinsecum terminum requirit, praeter talem modum existendi in loco. Tertium est, existentia quantitatis. Et de hac etiam probatur primo, quia iam existentia quantitatis inniteretur alteri, & consequenter non proprie & vere per se existeret, sicut humanitas, quia vnitur Verbo, vt termino sustentanti, non per se existit. Secundo, quia nihil potest esse terminus existentiae alterius, & non per modum subiecti, nisi ratione substantiae: ergo illa vnio quantitatis esset immediate ad substantiam corporis Christi, quae est diuina: ergo esset quaedam vnio hypostatica, quod nullus Catholicus admittit. Tertio, quia omnes res, quae hoc modo vnitur alteri, dat illi aliquam denominationem tali formae vel naturae proportionatam, & ita Verbum vere dicitur homo ab humanitate vnita, & in vniuersum in omnia alia vnione idem inuenitur, quod ex partibus seu extremis componentibus oritur denominatio, vel eorum inter se, vel saltem respectu compositi: in praesenti autem nihil huiusmodi fingi potest, quia corpus Christi nullam physicam, ac propriam denominationem accipit a quantitate panis. Nisi forlasse quis dicat, denominari Christum contentum, vel compositum ex Christo & speciebus denominari sacramentum, vel aliquid huiusmodi. Sed haec leuia sunt, quia huiusmodi denominationes, ex genere suo, realem vnionem non requirunt: vnitas enim sacramenti, ex quacunque moralis, seu artificiali compositione resultat, si adiungatur impositio ad significandum. Ratio etiam contentis & contenti per se sola non sufficit, nec huiusmodi vnionem requirit.

Secundo ex dictis facile concluditur, nec in corpore Christi posse talem modum excogitari. Primo, quia, si non est in accidentibus, cur erit in corpore Christi, cum accidentia non minus, imo magis mutabilia sint, quam Corpus Christi? non est ergo ratio, cur vnio fiat magis per mutationem corporis Christi, quam accidentium. Secundo, quia corpus Christi non vnitur accidentibus, vt per se ipsum, quali formaliter aut materialiter, seu terminatiue conferat aliquem effectum realem, vt ostensum est. Et eisdem rationibus conuincitur, non vniri, vt ab illis aliquid accipiat aliquo ex praedictis modis. Vnde neque illa afficit, neque ab eis afficitur, nec cum illis compositum aliquod compositum physicum vere vnium. Tertio, quia res, quae habet modum vnionis ad alterum,

vel communicat illi suum esse, vel in illo habet suum esse, sicut humanitas in Verbo, vel denique ab illo incipit esse, quasi formaliter, sed corpus Christi nec communicat suum esse, accidentibus, neque habet suum esse in illis, vel ab illis: ergo. Ultimo ille modus in corpore Christi non potest esse substantialis, ut, quæ adduximus in prima ratione conuincunt. Et præterea, quia cum Christus sit substantia, ex omni parte completa, non est capax noui modi substantialis. Deinde quis dicit, modum vnionis substantiæ cum accidente esse substantialem, cum accidens ad complementum substantiæ pertinere non possit: Tum denique quia alias differret Christus in sacramento à se ipso in carlo substantialiter saltem in modo existendi, quod nullus dicit. Nec vero potest esse hic modus accidentalis in corpore Christi: interrogo, n. ad quod Prædicamentum pertineat, vel reducatur: nam suppono ex communi ratione vnionis non esse relationem secundum esse: ad aliud autem prædicamentum reuocari non potest, quam maxime ad quantitatem: Omnis enim modus vnionis cum accidente reducitur ad illud prædicamentum accidentis, cum quo sit vnio: hic autem, si quæ est vnio cū corpore Christi, proxime cum quantitate sit: ergo ad illam maxime reuocabitur. Sed hoc etiam minime posse dici videtur: quia corpus Christi non vnitur quantitati, ut danti esse quantum: ergo nec vt habet propriam prædicamentalem rationem: ergo non potest hic intercedere modus vnionis ad quantitatem perti- nens. Est ergo intelligibilis talis vnio, & compositum ex ea resultans. Tertio ratio confici potest ex parte termini integri, qui resultare debet ex omni vnione huiusmodi, quia neq; illud, est vna substantia neq; aliquid compositum accidentale, quia neq; est vnum quale, neq; vnum quantum, aut quid simile, neq; omnino habet vnum esse reale: dicere autem, esse vniū sacramentum, non satis est, vt supra ostendi.

Ad hæc vero omnia dici potest, concludere quidem, illam vnionem à nobis non posse intelligi, neque explicari, neque esse similem alicui earum, quas cognoscimus, non tamen directe & positue concludere, esse impossibile: Potest enim Deus facere vnionem alterius ordinis, licet à nobis non concipiatur. Respondetur primo, si res esset de fide, & ab hominibus doctis aliud dici non posset, admittendum esset huiusmodi responsionis genus: at vero nec fides docet talem vnionem, neq; est admodum consentanea principiis fidei, vt existentia per se accidentium declaratum est, & ex alio capite iam declarabo: cur ergo reuocabimur ad has angustias, & difficiliora reddamus mysteria fidei? Secundo, sancti Patres agentes de vnione Incarnationis, quæ difficilius, & omnium altissima est, non ita respondebant infidelibus, sed curabant explicare, quæ sit illa vnio, primo dicentes esse substantialem, quia ad substantiam terminatur. Deinde distinxerunt vnionem, in natura & in substantia, & dicentes, illam non esse vnionem in natura, concluderunt, esse in substantia indicantes, vnionem illam, quæ in nullo genere rerum inuenitur, disturriendo per omnia, commentitiam esse, & impossibilem. Ex quo vterius intulerunt Theologi impossibile esse inueniri vnionem substantialem inter duas naturas substantiales, & completas, vt sic, id est, nisi vniantur in vna persona, & è contrario, non posse personam personæ substantialiter vniri, quia non potest ex duabus naturis completis vna natura, neque ex duabus personis vna persona resultare, & accedens quia non potest esse vnio substantialis, ex qua non resultet vna substantia. Sic ergo nos concludimus, non posse esse veram vnionem realem, ex qua non resultet vna aliqua res, nam veram vnionem intrinsecam ac formalem ex substantia & accidente, ex qua non resultet vnum in aliquo genere accidentis. Et ita tandem concludimus, non solum negatiue, non intelligi talem vnionem, sed & positue intelligi.

Franc. Suarez Tom. 3.

implicare & ideo non esse possibilem, quia dicitur esse vera vnio realis, in quam nec ratio nec modus, nec terminus talis vnionis conuenire potest. Loquor autem semper de intrinseca ac formali vnione, vt terminorum æquiuocationem excludam. Solet enim interdum vocari vnio accidentalis, quæ solum est per contactum, vel extrinsecam habitudinem, vt est inter vestem, & rem vestitam, locum & locatum, calami & manum, & similes, quæ reuera non sunt propriæ vniones, & compositiones, de quibus agimus, sed solum propinquitates quædam, seu habitudines aliquæ vel extrinsecæ denominationes.

Vnde excluditur aliorum euasio, qui dicunt hic intercedere vnionem, qualis esse solet inter causam principalem & instrumentum coniunctum: nam ratio instrumenti, per se sumpta solum requirit contactum, habitudinem, vel concomitantiam quandam, non autem propriam vnionem physicam, nisi id, quod est instrumentum, secundum suum esse, prius vnatur ad componendum vnum ens cum altero, quod esse dicitur principalis causa, sicut manus dicitur instrumentum coniunctum hominis, vnitum tamen illi ad componendum vnum corpus, & corpus dicitur coniunctum instrumentum animæ, cum quali tamen vnitur ad componendam vnam naturam & humanitas est organum coniunctum Verbi, cum quo prius vnitur ad componendam vnam personam, ac denique calor dicitur esse instrumentum coniunctum ignis, cui prius vnitur ad existendum in ipso, & componendum vnum calidum: Itaque ratio instrumenti non facit vnionem propriam, sed interdum consequitur ex vnione, vnde quando non supponitur vnio in esse, ex qua consequatur, solum intercedere potest inter instrumentum & causam extrinsecam vel effectiuam aliqua coniunctio, vt est inter baculum & manum, & inter Angelum, & corpus assumptum, quæ tamen instrumenta interdum dicuntur separata, quia sunt supposita distincta à principalibus causis, quamuis alio modo dicantur coniuncta, quatenus indigent actuali vsu, seu influxu principalis cause, & vterque modus potest accommodari speciebus, respectu corporis Christi, quia licet non sint suppositum: tamen quatenus per se existunt, habent se ad modum suppositi distincti, indigent tamē actuali vsu, & influxu corporis Christi præsentis intime, vt efficiant gratiam.

Dico secundo: Probabile est inter Christum & species intercedere reale vinculum per efficientiam & quæ si attractionem vnus ad alterum. Hæc assertio est consentanea omnibus Theologis in prima sententia citatis, cum enim specialem vnionem hic esse affirmet, & illa non possit esse formalis. videntur saltem intelligendi de effectiua, quæ satis etiam est ad eorum dicta interpretanda, imo nonnulli eorum ita diserte exposuerunt, vt Claud. de Sainct. rep. 9. c. 6. fol. 114. pag. 2. vbi ita Aug. exponit. Palac. in 4. d. 11. disp. 1. post secundam conclusionem, Guil. etiam Paris tract. de Euch. §. 1. fol. 14. dicit corpus Christi sustentare accidentia sine inhaerentia, quæ non videtur posse, nisi de efficientia intelligi, cū hic non intercedat hypostatica vnio. Secundo, vt ratione hoc ostendamus duo declaranda sunt. Primum est hoc genus vinculi esse possibile, alterum ita esse de facto.

Primum ita declaro, nam species consecrata effectiue conseruantur, sine subiecto, singulari & supernaturali actione Dei, qua supplet subiecti defectum: ergo potest Deus hunc effectum seu actionem efficere per Christi corpus, tanquam per instrumentum conlat enim ex doctrina tradita supra in materia de sacramentis in genere, & de Incarnatione, Deum posse vti creatura, vt instrumento ad actionem supernaturalem. Eadem autem ratio est de hac, quæ de cæteris. Nisi fortasse quis dicat, actionem hanc, qua species separata conseruantur, esse creationi similem, quatenus est actio absque subiecto, sicut conseruatio

Euasio. Impugnatur

Probabile est inter Christum & species intercedere reale vinculum per efficientiam & quæ si attractionem vnus ad alterum.

Claud. u. Palacium. Guil. Parisi.

Probatur vnionem effectiuam inter corpus Christi & species sacramentales esse possibilem.

seruatio animæ separata est veluti quedam continuata creatio, & si Deus produceret actum separatum, esset vera creatio. Respondetur, etiam hoc verum sit, non repugnare, creaturam esse huius actionis instrumentum, ut prædictis locis ostendi. Deinde præter hanc actionem, quæ ad existentiam accidentis terminatur, potest in accidenti separato intelligi modus per se subsistendi, quia propria actione sic, quæ non est creationi similis, sed versatur circa entitatem ipsius accidentis, ut in subiecto: huius ergo actionis poterit esse instrumentum corpus Christi. Denique præter existentiam, & modum existendi, est in accidenti localis præsentia, quæ fieri, & conseruari potest per actionem ad localem mutationem pertinentem: & hanc etiam actionem poterit efficere corpus Christi, veluti trahendo ad se accidentia: ita ut secundum præsentiam realem ab ipso separari non possit, sicut magnes ad se trahit ferrum, & tractum, quali continet sibi præsens & coniunctum: hæc ergo actio potest sine dubio communicari corpori Christi. Eodem autem genere argumentandi seu ratiocinandi, ostendi potest, species posse effectiuè quasi attrahere ad se corpus Christi & conseruare realem præsentiam, & indistinctam cum ipsis, quod exemplo magnetis supra explicuit: & eisdem rationibus facile ostendi potest, & ex dicendis etiam constabit.

Probatum illam esse de facto.

Secundo ergo probatur ita esse de facto, argumentis factis in principio huius sectionis: nam ad veritatem omnium fere locutionum, quæ sunt de hoc sacramento, hæc vnio, & sufficiens, & necessaria videtur. Primo enim dicitur corpus Christi suppleri vicem substantiæ panis: secus inhaerentia, quod verissimum erit, si corpus Christi effectiuè sustineat accidentia, quæ panis materialiter sustinebat. Secundo recte dicuntur species instrumentum coniunctum corporis Christi, quia ab illo sustinentur, & quasi omnipotenti manu tenentur: vnde supernaturalem vim, seu concursum ad operandum accipiunt. Tertio dicuntur species continere corpus Christi in cap. Firmiter, de Sum. Trinit. quod hæc etiam ratione propriissime intelligitur, quia non solum, respectu nostri illud quasi circumdant, sed etiam efficacia sua intra se continent ita ut ab illis separari non possint: in quo etiam magis saluatur similitudo accidentium, respectu propriæ substantiæ. Quarto, corruptis accidentibus amittit corpus Christi sacramentale præsentiam, cuius rei optima & intrinseca ratio redditur, si verum est illa ab efficacia accidentium pendere, quod magis consentaneum est, quam totam huius rei causam in extrinsecum Dei pactum & voluntatem reuocare: in quo etiam magis seruatur proportio accidentis cum substantia. Vnde etiam fit, ut hæc accidentia aptissime significant corpus Christi, quod continent, eiusque præsentiam quam efficiunt: ut in hoc etiam seruetur vniuersalis lex sacramentorum nouæ legis, efficere, nimirum, significare. Quinto constat motis accidentibus, moueri corpus Christi, quod vel reuocandum etiam est in solâ pactum diuini: & ita non tam mouebitur, vel trahetur corpus Christi, tractis speciebus, si ipse seipsum mouebit, ut comitetur species: vel certe necessaria est hæc vis in speciebus, quæ ad se trahant corpus Christi, nihil huic motioni resistens, sicut si magnes habeat ferrum sibi coniunctum, qui magnetem attraxerit, ferrum etiam secum feret. Conuenientius autem est, ut dixi, omnes huiusmodi effectus in proximas causas reuocare, quam in solam Dei ordinationem. Nec vero ad hunc postremum effectum satis est, quod corpus Christi habeat efficientiam circa species: conseruando illas: quia ex hac præcisâ efficientia, non sequitur, quod propter intrinsecam connexionem Christus moueatur, motis speciebus, sicut in exemplo magnetis & ferri constat. Nam licet quis moueat ferrum, non propterea secum attrahet magnetem: & idem esse existimo in corpore assumpto ab Angelo: quia, licet illo corpore moto, videatur, nostro modo con-

cipiendi & loquendi more, per accidens moueri Angelus: tamen, reuera non mouetur ex vi motus corporis, sed potius ipse se mouet, ut corpus comitetur: quia nihil ipse patitur a corpore, nec proprie ab illo continetur, sed ipse potius illud continet, ac mouet: ita ergo esset in præsentia, si accidentia in corpus Christi prædictam efficaciam non haberent. Et ratio est, quia causa ut sic, non pendet à subiecto, circa quod operatur: & ideo, licet illud remoueatur, ipsa non necessario trahitur ex vi talis motus, si non habet cum illo coniunctionem aliam: necessarium ergo est hanc ponere. Sexto tandem hoc declaratur: quia, ut supra ostendimus, esse sacramentale corporis Christi, præter intrinsecum modum præsentia, includit inseparabilem quandam habitudinem & coniunctionem ad species: ita ut, inseparabilis præsentia mutua corporis & specierum sit de ratione huius sacramenti: ergo oportuit, hanc coniunctionem fieri per intrinsecum vinculum, quoad fieri potest: nam licet consistere possit, loquendo de absoluta Dei potentia ex solo pacto extrinseco, & efficacia diuinæ voluntatis, tamen melius dicitur fieri per causas secundas, quando commode fieri potest: hoc enim & diuinæ providentiæ magis est consentaneum, & ad maiorem huius sacramenti perfectionem, & efficaciam pertinet. Et per hæc satis responsum est rationibus in principio factis: nam de aliis locutionibus, quæ ibi attinguntur, dicemus plura in sectione sequenti.

Sed supersunt nonnullæ difficultates, circa posteriorem assertionem. Prima est, quia, vel hæc coniunctio effectiua, est de intrinseca ratione, & vnitæ prædictæ huius sacramenti, vel non: si non, superflue & sine causa ponitur: quia sola illa vnio hic asserenda est, quæ ad ipsius sacramenti constitutionem pertinet. Si autem dicatur primum, sequitur primo, hoc sacramentum non confici per actionem verborum, quia vnio effectiua non potest fieri per actionem quæ extrinsecam alterius, sed per mutuum actionem extremorum, quæ inter se vniuntur, ut in præsentia vniantur corpus & species per actionem corporis in species, & specierum in corpus: illæ autem actiones non possunt fieri per actionem verborum: repugnat enim vnæ actionem per aliam fieri: tum quia hoc ipso quod actio est fieri termini, intrinsece & essentialiter est fieri sui ipsius, tum etiam, quia alias procederet in infinitum. Ex quo sequitur secundum, hoc sacramentum confici, & constitui in primo instanti, in quo terminatur prolatio verborum: patet sequela: quia in eo instanti fit actio verborum, per quam efficitur tota consecratio: ergo tunc verba efficiunt præsentiam corporis Christi sub speciebus, separando illas à proprio subiecto, & per se constituendo: ergo in eo instanti non est vnio effectiua: ergo non est integro sacramentum constitutum.

Responderi potest primo, non esse inconueniens in eodem instanti, in quo verba efficiunt consecrationem, efficere simul corpus, & species inter se: vel eundem terminum efficiendo per actiones diuersas, vel certe, quod verba prius natura attingant substantiam corporis Christi quam præsentiam: illa vero substantia, quasi producta vi verborum, statim efficit separationem specierum à substantia panis: & contrario vero species efficiunt præsentiam corporis Christi secum. Hæc responsio est probabilis: sed mihi non omnino placet. Primo quia non videtur negandum, quin virtute verborum fiat præsentia corporis Christi sub speciebus: tum quia hoc significant verba, Hoc est, & c. tum et quia actio verborum in corpus Christi, vel formaliter terminatur ad solâ præsentiam vel certe taliter fit, ut necessario contingat ipsam præsentiam, ut disput. 11. latius dicam. Et similiter negandum non est, quin verba effectiuè expellant substantiam panis, & consequenter separent accidentia: alias non fieret conuersio virtute verborum,

rum. Deinde non recte dicitur, corpus & species simul cum verbis efficere eodem termino: quia vel efficiunt, vt causa, seu instrumenta totalia: & hoc superfluum est, & sine fundamento dicitur, quia corpus & species non possunt inter se habere actionem, nisi vt actio verborum iam ad illa intelligitur terminata, ad quid ergo ipsa efficiunt illud idem, quod virtute verborum factum inveniunt? hoc enim est ingens miraculum, quod multis videbitur impossibile, & vt minimum, est valde superfluum: Vel intelligitur corpus & species efficere cum verbis vt instrumenta partialia. Et hoc etiam dici non potest: tum quia tota consecratio fit virtute verborum, vt infra videbimus, tum etiam, quia cum corpus & species non possunt efficere, nisi vt consecrata, seu consecrata per verba, non possunt coefficere ipsi actioni, vt scilicet terminus enim non potest esse actionis principium.

Dicendum ergo videtur, in eo primo instanti non esse mutuam effectiorem inter corpus & species: est enim haec notanda differentia inter vnionem formalem & effectiuam, quod vnio formalis consistit in aliquo modo intrinseco vtrique, vel alteri extremorum, qui, quantum est ex modo existendi, quem habet, potest esse terminus actionis vnituae. At vero vnio effectiua solum consistit in actione, cuius terminus non est aliquis modus vnionis, praeter existentiam, & praesentiam mutuam extremorum inter se. Vnde haec vnio, quatenus est actio extremorum inter se, non potest esse terminus alterius actionis, vt argumentum supra factum recte concludit: quia ergo in instanti, quo finiuntur verba, non est nisi actio verborum, & terminus eius, ideo non intercedit tunc mutua actio inter corpus, & species. Quapropter consequenter negandum est, huiusmodi actionem esse de intrinseca constitutione huius sacramenti: sed solum id, quod per illam fieri seu conservari potest, quod in eo instanti perfectum est ex efficacia verborum: postea vero, id est, immediate, post illud instans incipit conservari per efficaciam extremorum inter se: quod non pertinet quidem ad rationem sacramenti, quia non in fieri, sed in facto esse consistit: pertinet tamen ad perfectionem eius, vt per intrinsecam efficaciam suam intercedat intrinseca quaedam, & indissolubilis coniunctio inter ea, ex quibus coalescit: & hanc habet in primo instanti, ex virtute formae, sub qua pro illo instanti totum sacramentum existit: post illud vero instans perseverat illa coniunctio, per mutuam actionem extremorum inter se, quam efficiunt, veluti per virtutem relictam a forma ex vi consecrationis.

Alter explicari posset, quamuis res eodem reuolueretur, esse de ratione huius sacramenti, vt hoc vinculum inter Christum, & species sit per actionem propriam & intrinsecam ipsius sacramenti, seu alicuius partis eius, & ideo in primo instanti consecrationis immediate fieri virtute formae: postea vero conservari mutuo ab ipsis rebus, quae sacramentum componunt, quasi ex virtute in eis relictam, ratione formae & consecrationis.

Secunda difficultas est, quomodo species & corpus Christi possint inter se inuicem agere, & in eodem genere causae efficientis, alterum ab altero mutuo pendere: quia causa efficiens supponitur ad actionem tam secundum existentiam, quam secundum omnes condiciones ad agendum requisitas: ergo, vt corpus Christi agat in species, supponitur existens, & praesens hic: quia in hoc sacramento Christus non agit, nisi vt existens hic, & e conuerso, vt species agat in corpus Christi, supponitur esse, & tali modo esse, scilicet non inhaerentes, sed subsistentes: tum, quia, vt alibi lacius probaui, prius natura res existit, & subsistit, quam operetur: tum etiam, quia species nihil agunt, nisi vt consecrata, & a substantia separata: loquendo de actione sacramentali & supernaturali:

Franc. Suarez Tom. 3.

ergo vel species non possunt in hoc modo existendi dependere a corpore Christi, sibi praesente: vel, si pendunt, non possunt ipse aliquid efficere circa corpus Christi, quia iam in illo supponitur, quidquid per illas effici posset. Dices fortasse, supponi ibi Christum constitutum, & species separatas in illo instanti verborum. Sed hoc non satisfacit, quia illa actio, qua Christus conservat species, supponit ipsum sub speciebus: ergo vt sic, non potest pendere a speciebus. Vnde D. Thom. infra q. 76. art. 6. ad 3. discrete negat, *5. Thom.* Christum pendere ab speciebus: est enim eadem ratio de conseruatione, & de prima effectiione: quia conseruatio supponit principium agendi, non vt praeritit in tempore, vel instanti immediate praecedenti, sed vt prius natura, pro eodem instanti, in quo agit, conseruando. Aliter dici posset, ad hanc vnionem effectiuam non oportere, vt sit ista efficiencia reciproca, sed satis esse ex parte alterius extremi, vt, vt bi gratia, quod Christi corpus effectiue sustentet species, quamuis nihil efficiant circa corpus Christi, vel e contrario. Sed hoc etiam mihi non placet: quia, vt videbimus, si quae sunt coniecturae, quae probant hanc vnionem effectiuam, non minus procedunt ex parte vnus, quam alterius extremi: fortasse magis vtgent ex parte specierum, cum tamen non videatur corpori Christi neganda haec efficiencia, quae ad perfectionem pertinet. Adhuc dici posset aliter, non repugnare, de potentia absoluta aliqua duo a se mutuo pendere in genere causae effectiuae. Sed hoc, vel reuera est falsum, vt argumentum factum probat: vel, si aliquo modo est possibile, supponit multa miracula non necessaria, de quibus modo agendum non est. Respondetur ergo, in ordine ad diuersa, non esse inconueniens, esse mutuam efficienciam inter aliqua duo: nam & habitus efficit actum, & actus habitum intendit: sic igitur declarari potest in praesenti haec mutua efficiencia nam, in primis, vt verisimilius suppono, species non attingere, seu conseruare effectiue ipsam substantiam corporis Christi, vt infra dicemus: non est tamen necesse, vt species eandem efficienciam habeant, quia magis expediri fuit, vt ipse, quatenus consecrata, & separata sunt, pendant & sustententur a corpore Christi: & ideo ordine natura supponunt corpus Christi subsistens independentem ab ipsis: sic igitur corpus Christi potest per suam substantiam, & entitatem, quae ab accidentibus panis non pendet, efficere in eadem accidentia, & conseruare illa, tum in existentia, tum in modo existendi, tum etiam in praesentia: at vero species possunt efficere circa corpus Christi praesentiam, seu coniunctionem, aut attractionem ad se, quia non est necesse, quod illa actio corporis Christi circa species supponat hanc praesentiam, vt conditionem necessariam ad agendum: haec enim condicio, vt supra ostendimus, in diuinis instrumentis non necessario supponitur: imo interdum fit actio sine tali praesentia: in praesenti vero, quamuis actio non fiat, nisi a corpore Christi praesente, illa tamen praesentia concomitanter, seu consequenter se habet, non vero vt principium, seu conditio simpliciter necessaria: quae ad actionem supponatur: sic enim ille modus praesentiae corporis Christi potest immediate pendere a substantia eius: ergo & mediantibus speciebus, quia est eadem ratio, quoad hoc, quoniam efficiencia illius praesentiae supponit substantiam, non tamen praesentiam ipsam.

Sed dices tandem, quomodo possunt species ad se trahere corpus Christi? oportebit enim, vt illa qualitates aliquam imprimant. Respondetur primum si ea qualitas solum est, veluti impetus motioni accommodatus, non est magnum inconueniens illam admittere, quia non est qualitas corruptiua, nec maiorem imperfectionem affert, quam ipse motus, vel praesentia localis. Secundo tamen dicitur, non esse hanc qualitatem necessariam: potest enim effectio

Z z 2 proxi-

proxime ad ipsam praesentiam terminari, sicut Deus solus potest illam efficere, sine impressione qualitatris: & sicut fortasse Angelus mouet caelum sine impressione alicuius impetus: hic enim necessarius est, quando vis agentis non potest proxime attingere effectum: alioquin sicut potest impetus immediate efficere motum, ita & vis agentis, si sit satis propinqua & proportionata.

Ad fundamenta secunda sententiae ex dictis patet responsio. Ad fundamenta vero primae opinionis nunc breuiter dicitur, neque ad veram rationem conuersionis, neque ad aliquid aliud, esse necessariam maiorem unionem inter Christum, & species, quam a nobis explicata est. Reliqua vero, quae ibi attinguntur, partim in sequenti sectione, partim in sua disputatione de transubstantiatione tractabuntur.

SECTIO IV.

Quae denominationes, & quasi idiomatum communicationes consequantur corpus Christi ex hac praesentia.

Proposuitur varia ratio- nes, quae in Eucharistia reperuntur, sub quibus varia praedica- ta illi tribuuntur.

Hae quaestio proponitur, ad explicandum modum loquendi in hac materia, qui in huiusmodi mysteriis est cognitu necessarius: tum ad exactius intelligendam rem ipsam, tum ad vitandos errores. Aduertendum ergo est, cum Christus sit in hoc sacramento vere realiter, & substantialiter, quaedam posse de illo hic existente absolute, & simpliciter dici, ratione suae substantiae: quaedam vero ratione modi existendi hic: quaedam propter conjunctionem ad species, & propter relationes, quae inde consequuntur: quaedam denique ratione ipsarum specierum: quae duplicia esse possunt: alia, quae reuera conueniunt corpori, quamuis mediis speciebus: alia, quae reuera solum speciebus insunt: denominant tamen corpus, veluti per quandam idiomatum communicationem, quorum omnium exempla in sequentibus proponam. Similis fere distinctio intelligi potest in ipsis speciebus: manent enim in hoc sacramento accidentia panis, alio tamen modo: vnde quaedam de illis possunt dici propter id, quod sunt: quaedam propter modum existendi, quem habent, quaedam propter id quod continent, vel representant: quaedam denique propter eam substantiam, quam antea continebant, & ex natura sua postulabant. Hic praesertim agimus de locutionibus, pertinentibus ad corpus Christi, de quibus nonnullas regulas trademus: nam quae ad species pertinent, pendunt ex his, quae de absentia substantiae panis in sequenti disputatione dicendi sumus: indicabimus tamen modum applicandi dictas regulas, quia fere est eadem proportio, supposita fidei veritate. Primo ergo dicemus de Christo, postea de speciebus. Circa Christum autem ea, quae ad absolutas praedicationes pertinent, faciliora sunt.

Omnia praedicta abso- luta, quae Christo secundum se conueniunt, de illo dicuntur et in Eucharistia.

Vnde dico primo: Omnia praedicta essentialia, seu substantialia, & accidentalia omnino absoluta, quae Christo secundum se conueniunt, dicuntur de Christo secundo, prout est in hoc sacramento. Aduertendum est: aliud esse, aliud vero conuenire illi, prout hic existit. Primum est verum de omni praedicto conueniente Christo quacumque ratione: quia solum denotat, eam formam conuenire subiecto hic existenti, non vero conuenire hic, seu formam ipsam esse in illo, prout est hic: & hoc modo de Christo in sacramento existente vere dicitur esse in caelo, & esse in loco naturali modo, &c. quia est idem omnino Christus: at vero in posteriori modo praedicationis denotatur praedictatum quod dicitur de Christo prout est hic, seu formam, quae per tale praedictatum significatur, esse hic praesentem: & hoc sensu, intelligitur conclusio, quae tam est certa, quam certum est totam Christi substantiam, & omnia accidentia absoluta, & conuatu-

ralia illi, esse in hoc sacramento: de quo dicendum est infra qu. 76. & ita Christus, prout est hic, vere, ac proprie dicitur homo, Deus, sapiens, pulcher, & similia.

Dico secundo: Praedicta, quae significant modum existendi, si respiciant localem modum, non possunt dici de Christo, prout est in hoc sacramento: si vero significant modum sacramentalem, vere de illo affirmantur. Itaque poterit dici Christus esse hic substantialiter, & realiter, quia haec solum denotant praesentiam realem: & poterit item dici esse hic in multis liter totus in toto & in singulis partibus: quia haec & similia indicant verum modum sacramentalis praesentiae: non poterit autem dici esse hic extensus, aut circumscriptus, quia non habet hic realem modum existendi: & eodem sensu, non poterit dici esse localiter hic, an vero in alio sensu dici possit, infra qu. 76. dicemus, ubi de hoc, & de aliis modis inquirendum est. Haec vero praedictio, est hic corporaliter: & quia uoca est: nam si solum significet veram praesentiam corporis, vera est: sicut propter essentiam substantiam, dicitur, esse substantialiter: si vero illum corporaliter dicat modum proprium existendi corporis in loco, neganda est: & hoc modo dicunt inter dum Sancti, non sumi hic Christus carnaliter, sed altiori modo, vt disput. praeced. sect. 2. & 9. tractatum est: idem iudicium est de hac voce, Naturaliter: absolute enim est hic Christus supernaturali modo, atque ita supernaturaliter: Interdum vero dicunt Sancti, vere, ac naturaliter hic esse, & a nobis sumi: vt explicet realem eius naturam hic adesse: vt idem fit naturaliter, quod vere, ac realiter.

Dico tertio: Praedicta quaedam, quae indicant unionem aliquam Christi ad species, per modum continentiae, seu mutuae realitatis praesentiae, vere ac proprie dicuntur de Christo vt hic existente. Sic dicitur Christus contineri sub speciebus, & similia: & ratio est, quia vere intercedit aliqua unio, saltem per effectiorem & inseparabilem, ac intimam praesentiam: ergo ab hac potest redudare aliqua denominatio ad Christum ex speciebus: si enim ex loco circumscripte denominatur corpus locatum, seu contentum, & ex habitu vestitum, quid mirum, quod Christus sub speciebus existens aliquam proportionatam denominationem ab eis sumat?

His positus, quae clariora sunt, difficultas est, de quibusdam praedictis, quae significant unionem, vel aliquid simile in accidentibus: quomodo dici possint de corpore Christi, quali per communicationem idiomatum: huiusmodi sunt, frangi, moueri, tangi, videri, & similia, de quibus duplex potest esse opinio. Prima, quae sine vlla distinctione affirmat, has locutiones vere ac proprie dici de corpore Christi: ita docere visus est VValdensi. tom. 2. de sacram. c. 53. & sequentibus: & tom. 3. de sacramentalibus. cap. 41. & 42. eum secutus est Cano libr. 5. de locis. c. vlt. ad vicimum, & in eandem sententiam inclinat Ruard art. 14. pagina 301. & Soto d. 10. q. 2. art. 7. idem etiam sentit Alan. libr. 1. de Euchar. c. 37. qui nimis videtur in ea opinione tuenda. Fundamentum eorum esse potuit, quia Sancti Patres haec omnia indifferenter praedictat de corpore Christi, sc. videri, contrectari, frangi, ac dentibus atteri, vt videre licet in Chryl. Hom. 45. in Ioan. & 24. & 46. in primam ad Cor. 83. in Matt. & 61. ad Populum, Cyril. 12. in Ioan. ca. 58. Greg. hom. 22. in Euangel. Theophyl. & aliis expofitoribus, & ad Cor. 11. circa illud verum, Quod pro vobis frangitur, Alger. lib. 1. de hoc sacramento, cap. 18. vbi in eandem sententiam August. refert, & fauet verbum Clementis in epist. 1. habetur in c. Tribus, de Consecrat. d. 2. vbi appellat, fragmenta corporis Domini, denique Act. 2. Lucae 22. prima ad Cor. 10. videtur vsurpari illa locutio, Panis, quem frangimus. Tandem (quod difficultus est) Berengarius in sua professione fidei co-

ens est confiteri, corpus Christi vere esse in altari, frangi, & sensibilibus manibus sacerdotum contrectari, ac dentib. atteri. fidei autem profelsio & h&resis abiuratio propriis sermombus fieri debet.

Secunda sententia est, qu&e est contrari& sine distinctione dicit, has omnes locutiones esse improprias, metaph&ricas, & solum per quamdam extrinsecam denominationem dici de corpore Christi. Qu&e sententia merito tribui potest Durand. in 4. dist. 10. qu. 3. quatenus negat, eas etiam voces, qu&e mutationem localem significant, proprie ac vere dici de Christo in hoc sacramento, quia reuera (inquit) in se non mutatur, etiam per accidens, sed solum denominatione extrinseca. Et fundatur in eo errore, quem supra ex eodem reuimus, scilicet Christum n&o esse hic presentem, nisi sola presentia ordinis: vnde citato loco negat, hic vere, & realiter contineri: vnde consequenteriam negat, vere, & realiter moueri, in quo cum illo sentit Caietanus infra q. 76. artic. 6. non quidem ex illo erroneo fundamento: sed ex alio falso metaph&rico principio: existimat enim, Angelos, & quamlibet substantiam non existentem in loco quantitatie, non mutare locum per mutationem intrinsec& sibi inhaerentem, sed per denominationem extrinsec&.

Distinctione tamen opus est: in hoc enim sacramento qu&dam ita sunt circa species, vt ex eis consequenter fiat, seu transeat aliqua mutatio ad corpus Christi in seipso: qu&dam vero ita sunt circa species, vt in eis tantum versentur, & non transeat ad corpus Christi in se, exempla postea subiiciam.

Dico ergo quarto in hac sententia, predicata prioris generis, quatenus significare possunt mutationem aliquam vere ac proprie fact&am in corpore Christi, cum omni proprietate de illo dicuntur. Ratio est clara, quia vnaqu&que res proprie denominatur & mutatione in ipsa facta seu recepta, etiam si contingat ex mutatione alterius redundare. Exempla sunt, primum in terminis significantibus mutationem localem: verissime enim, ac propriissime dicitur corpus Christi eleuari, circumferri: & propterea etiam dicitur proprie manducari: quia h&c vox mutationem localem indicat: solum est obseruandum, quod sicut presentia realis corporis Christi, licet non sit proprium vbi quantitatum, significatur t&met&minis localibus, vt esse hic, & ibi, quia non habemus alias voces, quibus veritatem illius presentia& significemus: ita hanc mutationem, licet non sit proprius motus physicus, quantitatus, significamus v&ocib. indicantibus motum localem, quia non habemus alias, quibus declaremus, hanc veram, realem & successiuam mutationem, qu&e fit in corpore Christi: & hoc modo dicimus huiusmodi locutiones esse proprias, vt recte notauit Petrus Soto, lect. 6. de Eucharistia, & est communis Theologorum sententia in 4. d. 10. vbi Scot. q. 5. & 6. Richard. art. 4. q. 1. Paluda. & Capr. q. 3. Maior q. 6. Argent. q. 2. art. vlt. Marfil. qu. 7. artic. 3. concl. 4. Gabr. lect. 46. in Canon. & alij, quos statim referam: & sine dubio est aperta sententia D. Thom&e, q. sequenti, art. 6. vbi dicit Christum moueri per accidens, motis speciebus ad eum modum, quo mouetur anima, moto homine, & in vnuersum, motis nobis, mouentur ea, qu&e sunt in nobis. Et contra Durandum sufficiens argumentum est, quod ex falso, & erroneo fundamento procedit: dehmitum est enim cap. Firmiter, & in Trid. sess. 13. quod autem in aliquo continetur, vel mouetur moto illo, vel definit sub illo contineri. Contra Caietanum vero fieri possunt argumenta omnia, qu&e de Angelis sunt, & in vnuersum fieri possunt de omni eo, quod mutat presentiam realem, & consequenter propinquitat&, vel distantiam: ostendimus enim, hanc presentiam esse aliquid reale in re presentis: ergo non potest mutari, sine vera mutatione ipsius rei. Deinde mutata presentia, mutantur relationes, & non propter mut-

Franc. Suarez Tom. 3.

tationes terminorum, vt suppono, ergo propter mutationem ipsius subiecti, seu fundamenti, quod in illo est. Tandem in ipsa voce est repugnantia: cum dicitur, aliquid mutari, per solum extrinsecam denominationem, alias Deus mutaretur, cu& creat: & Verbum cum est vnitum humanitati. Et ratio est, quia mutatio proprie est actus mobilis, seu subiecti, & ideo nihil proprie, ac vere dicitur mutari, nisi quod est subiectum motus, vel secundum se totum, vel secundum partem. Neq; Durand. & Caietan. contra hoc obiciunt aliquid, quod difficultatem faciat, vt ex infra probandis seu tractandis constabit. Solum est aduertendum: hoc exemplum debere intelligi, quando species mutant locum, ita vt nouum aliquem locum acquirant: quia si motu circulari intra omnino idem spatium moueantur probabile est, t&nc corpus Christi Domini non mutari, vt multi ex citatis authorib. docent, pr&sertim Maior q. 6. quia ibi tantum fit mutatio loci specierum, secundum partes, in quibus totus Christus exilit, & ideo necesse non est, in ipso fieri motum. Qu&e ratio recte probat, realem motum n&o esse necessarium: & ideo verisimile est, non fieri: non esset tamen difficile defendere, etiam in illo modo posse Christi corpus moueri, quia posset mutare partiales modos presentia&, sed non est, quod in hoc immoremur. Secundum exemplum est, in desitione huius presentia& corporis Christi, corruptis speciebus, hoc enim proprie & ver&e dicitur: quia vere fit in Christo aliqua mutatio amissiu& illius presentia&: cu& enim illa aliquid reale fit in corpore Christi, illa amissa aliter se habet corpus Christi, quam antea: ergo mutatum est. Propter h&reticos vero, qui hoc sacramento blasphemant, caute loqu&endum est, qu&uis n. proprie dicatur corpus Christi amittere presentiam, seu definire esse hic, non tamen absolute dicendum est definire esse, nec corrumpi, nec digeri, seu mutari in substantiam aliam, quia h&c significat corruptionem substantialem. Vnde etiam fit, eas tr&smutationes, qu&e fieri solent circa materi& panis, post corruptionem panis, & accidentium eius, nullo modo posse denominare Christi corpus, cum post corruptionem specierum, iam presens non adsit, & omnis h&c denominatio supponat hanc presentiam, de qua legitur V Valdensem to. 2. c. 65. & Claudium repetit. 5. c. 3.

Atq; hinc sequitur primo, quid dicendum sit de aduerbiis localibus, vt esse hic, vel alibi, vel in pluribus locis, simpliciter enim ita loqui possumus, quia non habemus alia verba, quibus hanc presentiam significemus: & quia ill&e voces non necessario significant modum existendi alicubi circumscriptiue, seu cum locali extensione quantitatis, sicut enim etiam dicimus, esse hic, vel alibi. Deniq; ita loquuntur Sancti, & Theologi, quos supra reuimus: & eodem modo dicimus etiam, Christum contineri sub speciebus, includi in tabernaculo, habitare in Ecclesia, & familia.

Secundo colligitur, nomina significantia relationem propinquitatis, vel distantie proprie ac vere dici de corpore Christi per intrinsec& denominationem. Hoc per se clarum est, quia, cum realis presentia sit verus modus corporis Christi, est sufficiens fundamentum huius relationis, imo ex intrinseca ratione harum denominationum necesse est, illas proprias esse, & intrinsecas, saltem ratione fundamenti: vnde si alias sit res capax relationis realis, non est cur illa non consurgat. Solum est in relationibus, qu&e significant distantiam, cauenda & quiuocatio qu&dam, in verbo enim distandi, includitur negatio presentia& ad rem alteram, seu ad alium locum: cum autem Christus propter hanc presentiam in vno loco, non priuatur presentia in aliis locis, ideo licet sit propinquus terr&, non distare dicitur & celo, & eadem ratione n&o dicitur proprie distare & se ipso, quia non potest & se ipso separari, quamuis modus existendi, quem

V Valdensi. Claudius. Aduerbia locatia simpliciter possumus ac Christofidici.

Similiter et nomina significantia propinquitatem vel distantiam.

di quem habet in caelo, potest distare à modo quem habet in sacramento, & è contrario.

Tertio colligitur, propter has denominationes, non esse necessariam vnionem formalem, quia quod vnum mutetur ad motum alterius, non semper prouenit ex vnione formali: sed ex quacumq; connexione etiam effectiua oriri potest, vt ex se constat: & similiter, quod aliquid amittatur, deficiente altero, indicat quidem necessariam dependentiam, non tamen necessario formalem vnionem. Vnde quod ex illo exemplo colligit Henricus, quod lib. 1. q. 5. species esse corpori Christi rationem formalem existit dicit, si proprie, & in rigore sumatur, non est verum, vt ex dictis constat.

Henricus.

Quae sunt circa species, & non ponunt aliquam mutationem in ipso corpore Christi, neq; attingunt ipsum in se, non proprie illud denominant, sed interdum nullo modo, interdum vero solum per aliquam metaphoram, vel extrinsecam denominationem. Ratio primae partis est, quia cum corpus non sit proprie vnium specieb, vnione formalis, si ad ipsum non pertingit forma denominans, non est cur ipsum proprie denominet propter solas species, quod aperte confirmabunt exempla secundae, & tertiae partis. Probatur ergo secunda pars, quia licet species calefiant, vel alterentur, non dicitur corpus Christi alterari, sicut in cap. In quadam, de Celebrat. miss. dicitur non madeseri, etiam si madesiant species panis, cum mittuntur in calicem. Et confirmatur, quia corpus Christi non denominatur quantum, rotundum, aut album, ab ipsis speciebus panis, sub quibus ipsum manet, ergo nec denominabitur calidum à calore in eis existente, siue antiquo, siue de nouo factò, ergo nec denominabitur calefieri. Et confirmatur secundo, quia actiones procedentes ab speciebus non tribuuntur corpori, aut sanguini Christi, vt non dicitur sanguis frigidescere, etiam, si species frigidissime sint, & haec exempla ostendunt, non intercedere formalem vnionem, nec denominationes alias in illa fundari: alias istae etiam denominationes ex illa oriuntur: esset enim aequalis ratio, sicut etiam videmus fieri in mysterio Incarnationis, dicitur enim, Verbum, ratione humanitatis vnictum, & ambulare, & mori, & calefieri, &c.

Exempla tertiae partis conclusionis sunt, primum de fractione, quod enim corpus Christi frangi, aliquo modo dicitur, probant adducta in prima sententia, quod vero illa locutio metaphorica sit, & non propria, colligitur ex D. Th. infra q. 77. art. 7. in corp. & ad 3. vbi dicit, Christum proprie dici manducari, non sic autem frangi, sed tantum ratione specierum, in qua doctrina, & differentia confirmat vtramq; conclusionem nostram, idem optime docet in 4. dist. 12. q. 1. artic. 3. quaest. hunc. r. ad 1. & ibi Bonau. ar. 3. q. 1. A. len. qu. 420. memb. 1. Gabr. lect. 80. in can. Victo. in sum. nu. 69. & Petr. Soto dicta lect. 6. & bene Innoc. lib. 4. c. 9. & 10. vbi aduertit, Berengarium haereticum coactum esse vt in sua confessione nomine contraeactionis, fractionis, quia ipse antea dolose fatebatur, haec fieri circa corpus Christi, sed postea explicabat, in signo corporis Christi, & ideo compulsus est fateri fieri non circa nudum signum, etenim hoc sensu dictum est, fieri circa corpus, id est, circa sacramentum, quod vere, & realiter continet corpus. Ratione patet, quia fractio proprie & in rigore significat diuisionem, & discontinuationem partium: quam constat non fieri in partibus corporis Christi. Ratio autem metaphorae esse potuit, vel, vt per illam locutionem magis declararetur realis praesentia: vel quia fractio nunquam fit, sine motu locali: & ita cum fit fractio, corpus Christi vere mouetur, & ita aliquid participat de fractione: vel quia fractio ad distributionem ordinatur, praesertim quando est ad vsu, vt est illa, de qua fit mentio in Scriptura: corpus autem Christi proprie distribuitur, & ita sumi potuit fractio pro

D. Thomas.

Bonauent. Alensis. Gabr. Victoria. Petrus Soto. Innoc.

distributione, vel certe, quia cum franguntur species ipsa praesentia corporis Christi, quae antea tantum erat vna in actu, & plures in potentia, per fractionem fit plures in actu, & ita quodammodo diuiditur, q. Soto supra notauit. Deniq; quia haec locutio metaphorica est, interdum simpliciter negatur, ne ad ipsum Christi corpus referri videatur, & ita dicit Ecclesia: Nulla rei sit scissura, signi tantum fit fractura, Et non cofractus, non diuisus integer accipitur, de quo legitur Guitmund. l. 1. de hoc sacramento. parum à principio, VValdenf. tom. 2. c. 39. & Rossent. lib. 2. contra OEcolampad. c. 34.

Secundum exemplum huic simile est de contactu, seu contraeactione sensibili corporis Christi, nam prius contactus solum est inter res extensas in ordine ad locum, quarum extrema sunt simul, & hoc modo non potest in hoc sacramento esse verus ac proprius contactus circa corpus Christi, quin potius neq; ipsae species ipsum proprie tangunt, vt recte dixit Henricus, quolib. 1. q. 5. & Richard. dist. 10. a. 4. q. 2. & Capreol. q. 1. ad 3. contra primam conclusionem, & inuauit Altioid. lib. 4. tract. 5. c. 4. dicens, quod species tantum adsunt corpori Christi, & velant ipsum, quia tamē, vt supra diximus, quodammodo comparantur species ad corpus, sicut habitus ad rem vestitam, quem admodum dicitur tangere hominem, tangendo eius vestem, ita dicitur quodammodo tangere Christum tangendo species, & praesertim vsurpatur haec locutio ad explicandam magis realem praesentiam, vt late Claud. reper. 5. c. 3.

Tertium exemplum est simile de missione, dicitur enim corpus Christi miseri sanguini, vt in canone dicimus: Fiat commistio corporis & sanguinis. Proprie autem missio per iuxta positionem videtur includere duo, & diuisionem miscibilium in partes, & contactum partium inter se. Quae duo possunt interuenire inter species vini, & panis: non autem inter ipsum corpus, & sanguinem: haec autem dicuntur inter se miseri, quatenus ex vi verborum consecrationis, sub partibus specierum panis, est corpus: & sub partibus specierum vini, est sanguis: & illa miscetur inter se: & ita quodammodo fit missio inter corpus & sanguinem, secundum praesentiam sacramentalem. Vltimo dicitur corpus Christi videri per species, non quidem proprie, & in se, hoc enim modo Christi corpus est hic inuisibile, propter quod interdum inuisibile vocatur ab Aug. in c. Nos autem, &c. Hoc corpus, de Consec. d. 2. Et sic etiam dicitur Sancti in hoc sacramento, aliud videri, aliud credi. Amb. lib. de myst. c. 9. & Cyri. Hierosol. catech. 4. dicitur ergo videri, sicut de contactu dixi, ad explicandam magis realem praesentiam, dicitur enim interdum videri, quae solum in proximo continente, vel per accidens sub aliquo signo, in quo realiter continentur, percipiuntur visu: quomodo interdum in Scriptura dicuntur videri Angeli, in corporibus assumptis, ad hunc ergo modum dicitur videri corpus Christi sub speciebus, & sic etiam interdum dicitur visibiliter sumi, vt est apud Aug. ser. 2. de verbis Apostoli, legatur D. Th. infra q. 76. art. 7. Hugo de sancto Vi. lib. 2. de sacramen. par. 8. c. 7. Raban. lib. de corp. & sanguin. Dom. c. 26. Claud. reper. 4. c. 6.

Atq; hinc facile patet responsio ad fundamenta vtriusq; opinionis, & praesertim ad illam interrogationem: si haec locutiones sint metaphoricae, cur Berengarius in sui erroris abiuratione, illis vi coactus sit, cum fidei professio verbis maxime propriis fieri debeat. Respondetur enim primo, id factum esse, quia metaphorae illorum a verborum est satis perspicua, & aliunde est aptissima ad explicandam veram Christi praesentiam. Deinde ex Innoc. supra, c. 10. quia ille haereticus fatebatur haec fieri circa corpus Christi in sacramento, dolose tamen: intelligebat enim fieri solum in signo, sub quo negabat, vere Christum contineri, & ideo

DISPUTATIO XLVIII.

De comparatione utriusque praesentiae, sacramentalis, & naturalis corporis Christi.

& ideo coepulsi est confiteri realiter fieri circa Christum, id est, circa sacramentum, in quo Christus realiter continetur, nam, quia sacramentum hoc consistat ex corpore Christi, & speciebus: ideo, quae sunt in illoratione specierum, dicuntur quae d'immodo fieri circa corpus Christi.

Ex his vero sequitur, has locutiones, cum metaphorice sint, non esse admodum extendendas, nec praeter usum Sanctorum, ne alicui fortasse erroris occasio detur, propter quod vitamus eas, vel locutiones, vel denominationes ab accidentibus sumptas, quae indicare possunt, talia accidentia Christo inherere: ideo non dicimus, corpus Christi esse rotundum, aut album, calidum, aut frigidum, alteratis speciebus, & eadem ratione non dicitur obdurari Corpus Christi, aut accescere sanguis, licet haec fiant circa species. Et haec etiam exempla confirmant, priores denominationes non esse proprias, nec fundatas in vera, ac formalis unione inter Christum & species, alioquin eadem ratio esset de omnibus praedictis. Et hinc obiter etiam intelligitur, an haec locutiones sint a. Immittenda, hoc album, vel hoc rotundum est corpus Christi, de quibus late agit Vvaldens. to. 2. de sac. c. 72. ubi simpliciter & in rigore falsas esse existimat, quia illud subiectum, album, vel rotundum, in rigore supponit pro subiecto eorum accidentium, & illud non est corpus Christi, sicut et, haec est in rigore falsa, hoc quantum est corpus Christi, quia hoc quantum supponit pro haec extensa, & haec quidem est dialectica proprietas locutionis, si sola proprietas illorum terminorum connotatiuorum attendatur: tamē, si illud pronome hoc, extrahat subiectum ad illam rigorosam significationem, & significet contentum sub hoc albo, vel quato, verus erit sermo, & idem iudicium est de his, hoc sensibile est corpus Christi. E contrario vero, an corpus Christi, prout est hic posset dici sensibile, vel tangibile proprie, & non metaphorice, distinctione opus est: nam, si illa verba significant proprietatem corporis secundum se, verae sunt propositiones, si autem modum existendi, erunt falsae, quo sensu dixit Aug. in c. Nos autem, de Consec. dist. 2. Sumere nos in sacramento res insensibiles, carnem & sanguinem Domini. Corpus ergo Christi, quod hic est visibile, est & tangibile: non est tamen proprie visibile, ut est hic, quamvis metaphorice dicatur ratione specierum visibiliter sumi, ut Aug. ser. 2. de verbis Apostoli loquitur.

Dico sexto, Quae conveniunt corpori Christi secundum se, non possunt dici de speciebus, nisi valde metaphorice & improprie, eo modo, quo nomen rei significat tribuitur signo. Ratio est clara, quia corpus Christi est res omnino distincta ab speciebus, neque ita illis vnitur, ut sua attributa illis communiacet. Iuxta hanc conclusionem interpretantur multi, quod alibi dixit Aug. Sacramentum corporis Christi, quodammodo dici corpus Christi.

Dico septimo, Quae conveniunt pani praecise, ratione suae substantiae, non dicuntur proprie de hoc sacramento, sed vel nullo modo, vel per metaphoram. Ratio est, quia hic non adest substantia. Unde fit, ut hoc sacramentum non possit dici absolute, & simpliciter panis, sed vel metaphorice, quia ex pane coactum est: vel, quia sub accidentibus panis datur, vel cum addito, significationem eleuante, ut cum dicitur, panis vitae, qui de caelo descendit.

Dico ultimo, Denominationes, quae consequuntur actionem mutuam inter Christum & species, proprie de ipsis dicuntur seruata proportione. Ratio est, quia, ut diximus, vera actio inter ipsa intercedit: unde proprie dicitur Christus sustentare species, si effectiorem significet, & eodem sensu dicuntur species continere Christum, & eadem ratio est, de relationibus consequentibus actionem, seu mutuam realem praesentiam.

Docet Catholica fides, Christum Dominum simul existere in hoc sacramento, & in caelo, & in nocte coenae simul extitisse in cenaculo, modo sibi conaturali & visibili cum discipulis suis, & post consecrationem sub speciebus panis, modo sacramentali.

Ad explicandam ergo propriam rationem, & differentiam sacramentalis praesentiae, de qua nobis sermo est, oportet illam cum naturali, seu quantitativa praesentia conferre, ut ex utriusque collatione, essentia & propria definitio praedictae sacramentalis praesentiae magis constet, & multa principia explicentur, quae ad soluendas plures difficultates in hoc mysterio occurrentes plurimum conferent. Possunt autem haec praesentiae comparari, aut in vnitatem, & distinctionem, aut independentiam vnius ab alia, aut in oppositione, & repugnantia, aut demum in concomitantia quadam, de quibus sigillatim dicemus.

SECTIO I.

Vtrum sacramentalis praesentia corporis Christi specie differat a naturali seu quantitativa.

Sensus huius quaestiones satis constat ex praemissa terminorum expositione. Ut autem ratio difficultatis aperiat, nonnullae convenientiae, & differentiae harum praesentiarum praecisius ponendae sunt. Primo itaque conveniunt, quia utraque est intrinsecus, & realis modus corporis Christi: sicut de sacramentali praesentia, disput. praeced. probatum est: de quantitativa vero constat ex philosophicis principis, quae in 4. Phisic. traduntur. Secundo conveniunt, nam utraque harum praesentiarum potest esse formalis ac per se terminus alicuius mutationis: nam praesentia naturalis est terminus motus localis intrinsecus, & maxime proprius, ut constat ex phisicis: praesentia vero sacramentalis, cum sit modus corpori adueniens, & non necessario consequens existentiam eius: constat eam fieri posse per aliquam mutationem: vel propriam, vel improprie dictam: prout comprehendit omnem actionem novam, ut latius infra sumus disputaturi, de transsubstantiatione tractantes. Tertio conveniunt, quia utraque harum praesentiarum est fundamentum propinquitatis, & distantiae: ut per se manifestum est in quantitativa praesentia: de sacramentali vero, & in superioribus declaratum est & videtur res certa ex principis fidei, non enim nunc contendimus, an haec propinquitas, vel distantia sit vera relatio realis praedicamentalis: nihil enim ad mysterium fidei explicandum spectat: sed agimus de reali propinquitate, quae per modum relationis facilius intelligitur, & explicatur, vel per negationem quandam indistantiae: atque hoc modo constat ex doctrina fidei, Christi corpus per sacramentalem praesentiam fieri indistantem ab speciebus panis: & consequenter fieri propinquum aliis corporibus, quibus ipsae species panis propinquae sunt.

Differunt autem haec praesentiae primo: quia corpus quantum, naturali modo existens in loco, ita occupat spatium, quod replet, ut ab illo necessario excludat omnem aliam quantitatem, naturali modo extensam & existentem in loco: hac enim ratione, quando unum corpus ingreditur aliquem locum, inde expellit corpus ibi praexistens: neque naturaliter fieri potest, ut sibi penetratur: at vero in sacramentali praesentia non ita contingit: nam per illam ita fit Christus praesens ubi fuerat substantia panis, & vini, ut ab illo loco non excludat totam panis, & vini quantitatem, sed relin-

Conuenientia interpretata sensus naturalem & sacramentalem Christi.

Differentia plures inter easdem propinquatur.

